

Schendingen van mensenrechten in het verkiezingsprogramma 2019 van Vlaams Belang

Prof. Eva Brems, Universiteit Gent

Prof. Ellen Desmet, Universiteit Gent

Benoit Dhondt, Universiteit Gent

Dr. Laurens Lavrysen, Universiteit Gent

Prof. Stijn Smet, Universiteit Hasselt

Ruben Wissing, Universiteit Gent

INHOUDSTAFEL

1. Inleiding	p 4
1.1. <i>Samenvatting van de bevindingen</i>	
1.2. <i>Methode</i>	
1.3. <i>Het programma van het Vlaams Belang schendt de mensenrechten – wat nu?</i>	
2. Godsdienst	p 7
3. Migratie	p 11
4. Sociale mensenrechten	p 17
5. Rechten van verdachten en daders	p 20
6. Andere	p 24
<i>Eindnoten</i>	p 27

AFKORTINGEN

CERD	Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van elke vorm van rassendiscriminatie
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
GDPR	General Data Protection Regulation (Algemene Verordening Gegevensbescherming)
Gw	Grondwet
Handvest	Handvest van de grondrechten van de Europese Unie
IVBPR	Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten

1. INLEIDING

Dit onderzoeksverslag toetst het verkiezingsprogramma 2019 van de politieke partij Vlaams Belang¹ aan het recht van de mensenrechten. Naar aanleiding van de verkiezingen van 26 mei 2019 en de daaropvolgende betrokkenheid van het Vlaams Belang bij de Vlaamse pre-formatiegesprekken, zijn bezorgdheden gerezen over de verenigbaarheid van het Vlaams Belang-programma met de mensenrechten. Dit rapport vormt een objectieve analyse hiervan, geschreven op basis van de academische expertise van de auteurs op het gebied van het recht van de mensenrechten. Zoals gebruikelijk in de academische wereld, biedt het verslag inzage in de gehanteerde methode (1.2). Maar eerst volgt een beknopte samenvatting van de onderzoeksresultaten.

1.1. Samenvatting van de bevindingen

Dit verslag biedt geen exhaustieve toetsing van álle elementen uit het verkiezingsprogramma van Vlaams Belang, maar presenteert een selectie van programmapunten die de mensenrechten schenden. De selectie gebeurde op basis van twee criteria: het manifest karakter van de schending en de ernst van de schending. Op die manier zijn **44 programmapunten** weerhouden, die alle hetzij manifest (heel duidelijk) in strijd zijn met mensenrechten, hetzij met hoge waarschijnlijkheid een schending uitmaken, of een hoog risico op schending inhouden.

Ze worden gepresenteerd in thematische clusters.

Onder het thema ‘godsdiens’ worden 11 programmapunten opgelijst die allen de beoefening van de islam viseren. Deze punten zijn voornamelijk problematisch in het licht van de godsdiensvrijheid en van het verbod van discriminatie op grond van godsdiens.

Onder de hoofding ‘migratie’ staan 8 programmapunten die verband houden met toegang van vreemdelingen tot het grondgebied en verwijdering van vreemdelingen van het grondgebied. Enkele punten hebben ook betrekking op vrijheidsberoving en op procedurele rechten in de migratiecontext.

Dan volgt een hoofdstuk met 8 programmapunten die vooral discriminaties omvatten in het genot van sociale mensenrechten. Hier worden diverse discriminatiegronden gehanteerd. De personen die het meest getroffen zouden worden door de schendingen van mensenrechten onder deze punten, zijn echter vooral personen met een migratieachtergrond.

In het hoofdstuk over rechten van verdachten en daders, bevatten 4 van de 12 geselecteerde programmapunten discriminaties ten aanzien van moslims. De andere punten gaan over repressieve maatregelen die raken aan onder meer het recht op bescherming van het privéleven en het verbod van onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing.

Onder de rubriek ‘andere’ tenslotte, handelen twee programmapunten over de afbouw van discriminatiebestrijding. Twee andere punten viseren (radicale) moslims, en één punt viseert journalisten.

¹ Vlaams Belang, *Eerst Onze Mensen*, Verkiezingsdrukwerk 2019. Verantwoordelijk uitgever Tom Van Grieken. De colofon vermeldt ‘Dit verkiezingsprogramma werd goedgekeurd tijdens het congres van 30 maart 2019 in het ICC van Gent.’

1.2. Methode

- *Selectie*

Na een eerste screening van het programma, werd een longlist van te onderzoeken elementen weerhouden. Deze werden thematisch verdeeld onder de participerende onderzoekers. Op basis van hun onderzoek deden zij elk een voorstel van verdere selectie binnen het hun toegewezen thema. Vervolgens werden deze selecties en eerste analyses onderworpen aan peer review door alle participerende onderzoekers. Dit resulteerde in verdere verfijning van de analyse, waarbij ook enkele externe experts werden geraadpleegd. De herschreven teksten werden nogmaals aan peer review onderworpen, tot consensus over de selectie en de analyse werd bereikt.

Het is niet de bedoeling om een exhaustieve toetsing van het hele programma uit te voeren. Een selectie van programmapunten werd gemaakt door combinatie van het criterium van het manifest karakter van een schending, met het criterium van de ernst van de schending, op basis van een contextuele lezing van programmapunten in het kader van het programma in zijn geheel, waarbij sommige thema's meer prominent blijken te zijn dan andere. De niet-opname van een programmapunt in dit verslag mag geenszins worden geïnterpreteerd als uitdrukking van een oordeel dat dit programmapunt geen schending van mensenrechten zou kunnen uitmaken.

- *Manifeste schending/hoge waarschijnlijkheid van schending/hoog risico op schending*

In sommige gevallen concludeert dit verslag dat een bepaald programmapunt een 'manifeste schending' van mensenrechten uitmaakt. In andere gevallen gaat het om een 'hoge waarschijnlijkheid van schending' of een 'hoog risico op schending'.

- 'Manifeste schending' betekent dat er duidelijke rechtspraak is, die zonder meer kan worden toegepast.
- 'Hoge waarschijnlijkheid van schending' is gebaseerd op een overtuigende analogieredenering met bestaande rechtspraak.
- 'Hoog risico op schending' correspondeert met de vaststelling dat het programmapunt in de praktijk moeilijk uit te voeren valt zonder te leiden tot schending van mensenrechten.

Dit onderscheid is onvermijdelijk, omwille van de aard van de oefening. In de eerste plaats is de juridische toetsing van een item uit een verkiezingsprogramma moeilijker dan die van een wet of van een toepassingsgeval van een wet, omdat een programmapunt in de regel niet in detail is uitgewerkt. Bij de interpretatie van de programmapunten is uitgegaan van de gewone betekenis van termen, gelezen in de context van het relevante programmahoofdstuk. Wanneer het nodig was om aannames te maken over de betekenis van een passage, blijkt dit uit de tekst van het verslag. In die gevallen heeft dit verslag het over een 'hoog risico' op een schending. Daar komt nog bij dat mensenrechtelijke regels in algemene bewoordingen zijn geformuleerd, zodat de toepassing ervan op een bepaalde situatie altijd interpretatie veronderstelt, die rekening houdt met de specifieke details van de voorliggende kwestie. Wanneer duidelijke rechtspraak bestaat van het toezichtsorgaan van een bepaald mensenrechteninstrument (bv. het EHRM), kan deze zonder meer worden toegepast ('manifeste schending'). In andere gevallen moet echter een analoge redenering worden opgebouwd op basis van bestaande rechtspraak, of moet worden uitgegaan van de algemene structuur en interpretatieprincipes van het recht van de mensenrechten. Om die reden is het vaak niet mogelijk om met 100 % zekerheid te stellen dat het EHRM een bepaalde kwestie als een schending van het EVRM

zou bestempelen, als deze aan haar zou worden voorgelegd. Wel kan men concluderen dat er een ‘hoge waarschijnlijkheid’ is dat het EHRM in die zin zou oordelen.

- *Het recht van de mensenrechten als toetsingsstandaard*

Het recht van de mensenrechten bestaat uit een veelheid aan bronnen op het niveau van de Verenigde Naties, de Raad van Europa, de Europese Unie en het Belgische recht. In dit verslag is er niet voor gekozen om voor elk programmapunt zoveel mogelijk relevante bronnen op te geven. In plaats daarvan worden de bronnen gehanteerd die in de juridische discipline van het recht van de mensenrechten, in de Belgische context, het meest relevant zijn. Dit is in de eerste plaats het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM), zoals geïnterpreteerd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM). Voor sommige materies bevatten andere bronnen echter meer specifieke regels of meer concrete interpretaties. Daarom verwijst dit verslag behalve naar het EVRM, hier en daar ook naar de Belgische Grondwet (en rechtspraak van het Grondwettelijk Hof), het EU recht (bv. de zogenaamde ‘GDPR’, die het recht op privacy uitwerkt in de context van databescherming), en mensenrechtenverdragen aangenomen in de schoot van de Verenigde Naties.

- *Strikt juridische focus van het onderzoek*

Dit verslag biedt een analyse vanuit het perspectief van de jurist: het onderzoekt in welke mate het verkiezingsprogramma van Vlaams Belang schendingen bevat van *het recht* van de mensenrechten. Per programmapunt is nagegaan of een rechter hier tot een schending zou kunnen besluiten. Binnen een academisch werk zou hier een diepere analyse aan toegevoegd kunnen worden, die ook het programma in zijn geheel bekijkt en bijvoorbeeld onderzoekt hoe bepaalde programmapunten elkaar versterken. Dit was echter niet het opzet van deze oefening.

Bovendien zijn mensenrechten niet alleen juridische, maar ook ethische en morele normen. Het louter bijshaven van een voorstel zodat het de juridische mensenrechtentoets nipt doorstaat, lost het mensenrechtenprobleem niet in zijn geheel – of zelfs in het geheel niet – op. Een analyse van het programma vanuit bijvoorbeeld sociologisch, filosofisch of politicologisch perspectief zou dan ook kunnen leiden tot aanvullende en andere inzichten, zoals de identificatie van een systematische ondermijning van fundamentele waarden en het blootleggen van onderliggende dynamieken van uitsluiting van bepaalde groepen.

Er is gepoogd om de analyse te presenteren op een manier die toegankelijk is voor niet-specialisten. Meer juridisch-technische details zijn te vinden in de eindnoten.

1.3. Het programma van Vlaams Belang schendt de mensenrechten – wat nu?

Het komt niet aan de auteurs van dit verslag – juristen en academici – toe om te bepalen welke gevolgen verbonden moeten worden aan de vaststelling dat het verkiezingsprogramma van een politieke partij heel wat voorstellen bevat die, indien ze worden uitgevoerd, (met zekerheid of hoge waarschijnlijkheid) zouden leiden tot schendingen van mensenrechten. Wellicht kan dit relevant zijn voor (andere) politieke partijen bij het formuleren van hun eigen programmapunten, bij het overwegen van samenwerking, of het nemen van andere initiatieven.¹

2. GODSDIENST

Uit het verkiezingsprogramma:

Intrekking van de erkenning van de islam. (p. 33)

“In de eerste plaats is het nodig dat de voedingsbron van de islamisering wordt aangepakt, namelijk de financiering, met prioriteit voor de publieke financiering. Daarom wil het Vlaams Belang de intrekking van de erkenning van de islam.” (p. 33)

Manifeste discriminatie (artikel 14 + 9 EVRM)

Hoewel het VB-programma voorziet in de stopzetting van de subsidiëring van alle erediensten (p. 14), wordt enkel voor de islam daarboven ook de intrekking van de erkenning als eredienst geëist. Dit is een ongeoorloofde directe discriminatie op grond van geloof, aangezien geen redelijke en objectieve motivering wordt aangereikt voor het verschil in behandeling tussen de islam en andere (momenteel) erkende godsdiensten. Uit rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens kan bovendien afgeleid worden dat de intrekking van de erkenning van één specifieke godsdienst de verplichting van de staat schendt om de verschillende geloofsovertuigingen neutraal en onpartijdig te behandelen.² De intrekking van de erkenning heeft niet alleen nadelige juridische gevolgen voor de collectieve geloofsgemeenschap (bv. geen betaling door de overheid van de wedden en pensioenen van de bedienaren van de eredienst; geen bevoegdheid om leerkrachten godsdienst aan te stellen in het onderwijs; niet over de nodige rechtspersoonlijkheid beschikken om gebedsgebouwen te beheren). Zij kan, aldus het EHRM, ook de vooroordelen tegenover individuele gelovigen in de maatschappij versterken.³

Uit het verkiezingsprogramma:

Afschaffing van islamitische godsdienstlessen in het officieel onderwijs. (p. 33)

“Voor het Vlaams belang is het stoppen van de islamisering van Vlaanderen een prioriteit ... In de eerste plaats is het nodig dat de voedingsbron van de islamisering wordt aangepakt ... Het Vlaams Belang wil dus ... een stopzetting van het islamonderricht in het officieel onderwijs.” (p. 33)

Manifeste discriminatie (artikel 14 + 9 EVRM) en manifeste schending van de vrijheid van onderwijs (artikel 24 Gw)

De afschaffing van enkel godsdienstlessen islam is een ongeoorloofde directe discriminatie op grond van geloof, aangezien geen redelijke en objectieve motivering wordt aangereikt voor het verschil in behandeling tussen de islam en andere godsdiensten. Uit rechtspraak van het EHRM blijkt dat de godsdienstvrijheid in artikel 9 EVRM geen verplichting inhoudt voor de staat om godsdienstlessen te voorzien in het officieel onderwijs.⁴ Maar wanneer de staat ervoor kiest om dergelijke godsdienstlessen te voorzien, mag hij niet discrimineren tussen de geloofsovertuigingen die hij zelf heeft erkend.⁵

Bovendien verplicht artikel 24 van de Grondwet de gemeenschappen om neutraal onderwijs in te richten. Deze neutraliteitsplicht vereist eerbied voor de filosofische, ideologische of godsdienstige

opvattingen van de ouders en de leerlingen. Bijgevolg bepaalt artikel 24 van de Grondwet uitdrukkelijk dat in het officieel onderwijs de keuze wordt aangeboden tussen onderwijs in een van de erkende godsdiensten en de niet-confessionele zedenleer. Aangezien de islam een erkende godsdienst is, zou de afschaffing van godsdienstlessen islam artikel 24 van de Grondwet schenden.⁶

Uit het verkiezingsprogramma:

Een algemeen wettelijk hoofddoekverbod in het onderwijs en voor overheidspersoneel. (p. 33)

“Voor het Vlaams belang is het stoppen van de islamisering van Vlaanderen een prioriteit ... de islam ... [is] vooral een ideologie die onze vrije samenleving wil vervangen door een islamitische samenleving gebaseerd op de sharia Daarnaast wil het Vlaams belang dat ook alle toegevingen aan de islam in onze publieke cultuur worden gestopt: dus ... geen hoofddoeken in ons onderwijs ...” (p. 33)

Manifeste discriminatie (artikel 14 + 9 EVRM) en hoge waarschijnlijkheid van schending godsdienstvrijheid (artikel 9 EVRM).

Het programmapunt is uitdrukkelijk gericht tegen één specifiek religieus symbool: de islamitische hoofddoek. Een verbod op enkel het dragen van de hoofddoek, terwijl andere religieuze symbolen wel worden toegelaten, is een ongeoorloofde directe discriminatie op grond van geloof.

Ook een neutraal geformuleerd verbod, dat in tegenstelling tot het verbod in het VB-programma, van toepassing zou zijn op alle godsdienstige en levensbeschouwelijke kentekens, kan nog steeds een schending van de godsdienstvrijheid uitmaken. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens kent in deze materie een ruime appreciatiemarge toe aan de verdragsstaten.⁷ Het is bijgevolg aan de nationale autoriteiten, waaronder de rechter, om de vereisten van de godsdienstvrijheid nader in te vullen in de nationale context. In België heeft de Raad van State (afdeling bestuursrechtspraak) geoordeeld dat een algemeen verbod op het dragen van godsdienstige en levensbeschouwelijke kentekens voor leerlingen in het gemeenschapsonderwijs in strijd is met de godsdienstvrijheid, tenzij concreet bewijs wordt geleverd van verstoring van de orde of een verdringingseffect.⁸ De Raad van State (afdeling bestuursrechtspraak) heeft tevens geoordeeld dat leerkrachten godsdienst in scholen van het officieel onderwijs ook buiten hun lessen godsdienstige en levensbeschouwelijke kentekens mogen dragen.⁹ De Raad van State (afdeling wetgeving) heeft tevens aangegeven dat een verplichting voor alle overheidspersoneel om zich neutraal te kleden, ook wanneer zij niet in contact staan met het publiek, moeilijk te verzoenen is met de godsdienstvrijheid.¹⁰

Uit het verkiezingsprogramma:

Uitheemse culturen of godsdiensten kunnen niet ingeroepen worden om in Vlaanderen voorrechten of uitzonderingen af te dwingen. (p. 31)

“Het Vlaams Belang wil dat werk gemaakt wordt van een echt aanpassingsbeleid ... Niet onze samenleving moet zich aanpassen, maar de allochtoon.” (p. 30)

Manifeste discriminatie (artikel 14 + 9 EVRM) en hoge waarschijnlijkheid van schending godsdienstvrijheid (artikel 9 EVRM) en van schending recht op bescherming privéleven (artikel 8 EVRM).

Specifieke regelingen en uitzonderingen op algemene regels zijn vaak de enige manier om ervoor te zorgen dat mensen hun godsdienstvrijheid kunnen beleven. Dit geldt des te meer voor minderheidsgodsdiensten, omdat algemene regels vaker op voorhand al rekening houden met de meerderheidsgodsdienst, maar niet met minderheidsgodsdiensten. Door per definitie elke bijzondere regeling te weigeren voor sommige godsdiensten, zal dus zeer waarschijnlijk de godsdienstvrijheid geschonden worden.¹¹ Een algemene regeling waarbij sommige godsdiensten omwille van hun 'uitheems' karakter nooit aanspraak kunnen maken op bijzondere regelingen die andere godsdiensten wel gegund worden, maakt een ongeoorloofde discriminatie uit, omdat de ongelijke behandeling niet evenredig is met enig geoorloofd doel¹². Ook wanneer het om culturele (ipv religieuze) minderheden gaat, moeten soms bijzondere regelingen getroffen worden om rekening te houden met hun specifieke levensstijl. Zo oordeelde het EHRM dat de kwetsbare positie van woonwagenbewoners als culturele minderheid betekent dat met hen rekening moet worden gehouden bij het opmaken van plannen ivm ruimtelijke ordening.¹³ Wanneer men dergelijke tegemoetkomingen in algemene termen uitsluit, leidt dit dus zeer waarschijnlijk tot schending van het recht op bescherming van het privéleven (waaronder ook het recht valt van leden van minderheden om hun minderheidsidentiteit te bewaren en een leven te leiden in overeenstemming met hun tradities)¹⁴.

Uit het verkiezingsprogramma:

Geen gescheiden zwemmen in onze publieke zwembaden en een boerkiniverbod op stranden, in zwembaden en andere zwemgelegenheden. (p. 34)

“Voor het Vlaams belang is het stoppen van de islamisering van Vlaanderen een prioriteit ... Daarnaast wil het Vlaams belang dat ook alle toegevingen aan de islam in onze publieke cultuur worden gestopt: dus ... geen boerkini's en gescheiden zwemuurtjes in onze zwembaden.” (p. 33)

Manifeste discriminatie (artikel 14 + 9 EVRM) en hoge waarschijnlijkheid van schending van de godsdienstvrijheid (artikel 9 EVRM)

Het programmapunt is gericht tegen één specifiek religieus kledingstuk: de zogenaamde 'boerkini' (ie. een vorm van lichaamsbedekkende zwemkledij). Een verbod dat enkel geldt voor bedekkende zwemkledij die door moslima's wordt gedragen, terwijl andere vormen van bedekkende zwemkledij (bv. een wetsuit) wel worden toegelaten, is een ongeoorloofde directe discriminatie op grond van geloof.

Bovendien maakt een 'boerkiniverbod' op stranden met hoge waarschijnlijkheid een schending uit van de godsdienstvrijheid. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft immers geoordeeld dat een verbod op het dragen van religieuze kledij (in dit geval lichaamsbedekkende zwemkledij of 'boerkini') in de openbare ruimte een onevenredige inperking van de godsdienstvrijheid uitmaakt, wanneer niet is aangetoond dat de openbare orde effectief wordt verstoord.¹⁵

Ook in zwembaden kan een verbod enkel worden verantwoord wanneer dit noodzakelijk is, bv. om redenen van veiligheid of hygiëne. Het terugdringen van de zichtbaarheid van godsdienstbeleving geldt niet als een voldoende reden.¹⁶

Uit het verkiezingsprogramma:

Het bannen van de islam uit gevangenissen: geen halal, imam, bidruimten of -momenten of islamitische lectuur meer; geen privileges tijdens islamitische feesten of tradities zoals de Ramadan. (p. 55)

“Bijna de helft van de gevangenisbevolking bestaat uit vreemdelingen. ... Wie van onze gastvrijheid en tolerantie misbruik maakt om hier criminele feiten te plegen, moet onverbiddelijk worden aangepakt. ... De individuele wens hierheen te migreren, is ondergeschikt aan onze collectieve veiligheid.” (p. 55)

Manifeste discriminatie (artikel 14 + 9 EVRM) en manifeste schending van de godsdienstvrijheid (artikel 9 EVRM)

Het programmapunt is gericht tegen één specifieke godsdienst en de uitoefening ervan. Het bannen van enkel islamitische praktijken in gevangenissen, terwijl andere religieuze praktijken wel worden toegelaten, is een ongeoorloofde directe discriminatie op grond van geloof.

Bovendien maakt een verbod op het belijden van godsdienst in de gevangenis een schending uit van de godsdienstvrijheid. Detentie in een gevangenis houdt niet in dat gevangenen het genot van hun mensenrechten verliezen. Staten zijn daarentegen verplicht om redelijke voorzieningen te treffen zodat gevangenen hun geloofsovertuiging kunnen uitoefenen in de gevangenis. Deze verplichting omvat onder meer het voorzien van gebedsmogelijkheden en het tegemoetkomen aan dieetvereisten.¹⁷

Uit het verkiezingsprogramma:

Verscherpt financierings- en veiligheidstoezicht op moskeeën, Koranscholen, islamitisch thuisonderwijs en andere islamitische initiatieven. (p. 33)

Strenge controle op het islamitisch thuisonderwijs. (p. 34)

Grondige doorlichting van de in Vlaanderen actieve moskeeën, islamitische organisaties, islamleerkrachten en imams. (p. 57)

Wettelijk verbod op moskeeën die onder het gezag staan van buitenlandse regimes. (p. 33)

Een verbod op de buitenlandse financiering van moskeeën. (p. 33)

Manifeste discriminatie (artikel 14 + 9 EVRM)

In bovenstaande programmapunten wordt enkel de islam geïsoleerd. Het gaat telkens om een ongeoorloofde directe discriminatie op grond van geloof, aangezien geen redelijke en objectieve motivering wordt aangereikt voor het verschil in behandeling tussen de islam en andere godsdiensten (bv. andere geloofsgemeenschappen die buitenlandse financiering ontvangen of in thuisonderwijs voorzien).

3. MIGRATIE

Uit het verkiezingsprogramma:

Het Europese grensagentschap Frontex mag geen veredelde veerdienst voor illegale immigranten zijn, maar moet de middelen krijgen en efficiënter gemaakt worden om de Europese grenzen afdoende te beschermen en pushbacks in de praktijk te brengen. (p. 26)

“De inzet van Belgische en Europese marineschepen mag niet langer dienen om de illegale immigratie te faciliteren, maar moet erop gericht zijn ze te verhinderen en op die manier te beletten dat mensen aan hun gevaarlijke overtocht beginnen (*pushbacks*).” (p. 29)

Manifeste schending van het verbod op onmenselijke behandeling (artikel 3 EVRM), het verbod op collectieve uitwijzingen (artikel 4, Protocol 4 EVRM) en het recht op een effectief rechtsmiddel (artikel 13 EVRM)

Pushbacks zijn de praktijken van staten om migranten terug te sturen, aan de grens of bv. op de Middellandse Zee,¹⁸ zonder hen de mogelijkheid te geven een asielaanvraag in te dienen en zonder individuele beoordeling van het risico op schending van hun absolute grondrechten, waaronder het verbod op onmenselijke behandeling. Het maakt hierbij niet uit of de migranten teruggestuurd worden naar hun land van herkomst of naar een derde ‘transitland’.¹⁹ Elke vorm van push-back is per definitie strijdig met het non-refoulementsbeginzel en de procedurele garanties (onafhankelijk en grondig onderzoek, schorsend beroepsmiddel) die daaraan verbonden zijn.²⁰ Als het tegelijkertijd op een groep migranten toegepast wordt zonder onderscheid te maken naar individuele situaties, is het bovendien in strijd met het verbod op collectieve uitzettingen.²¹ Hierover bestaat duidelijke EHRM rechtspraak.²²

Uit het verkiezingsprogramma:

Om te vermijden dat asielzoekers na de afwijzing van hun aanvraag onderduiken, moeten zij ondergebracht worden in gesloten centra, voor de gehele duur van de procedure. (p. 28)

Manifeste schending van het recht op vrijheid (artikel 5 EVRM) en van het EU-recht

Personen kunnen enkel onder strikte voorwaarden van hun vrijheid beroofd worden.²³ Detentie van irreguliere migranten is slechts toegelaten voor twee specifieke doeleinden: ofwel om de onregelmatige binnenkomst tot het grondgebied te voorkomen, ofwel om de verwijdering te organiseren (artikel 5 EVRM). Maar ook in die gevallen mag de overheid niet willekeurig tot vasthouding overgaan. De detentiegronden en een maximumtermijn moeten bij wet voorzien zijn. Verder moet de detentie evenredig zijn met het beoogde doel, en mag deze slechts duren zolang dat doel redelijkerwijs bereikt kan worden. Tenslotte moet bij de beslissing tot detentie ook de individuele situatie in rekening gebracht worden, zoals de specifieke kwetsbaarheid van de persoon. Het EHRM heeft asielzoekers expliciet erkend als een kwetsbare groep.²⁴

Het EU-recht voorziet in een aantal gronden voor detentie van een asielzoeker (o.a. om identiteit en nationaliteit vast te stellen), maar ook in striktere voorwaarden.²⁵ Zo mag niemand vastgehouden worden om de enkele reden dat hij asiel aanvroeg.²⁶ Automatische detentie van elke asielzoeker zonder onderscheid is dus arbitrair en in strijd met het recht op vrijheid.

Uit het verkiezingsprogramma:

In afwachting van een grondige hervorming van het asielrecht met opvang in eigen regio als basis pleit het Vlaams Belang voor een snelle behandeling van de asielaanvragen, zonder mogelijkheden om eindeloos te procederen. (p. 28)

Hoog risico op schending van het recht op een effectief rechtsmiddel samen gelezen met het recht om niet aan foltering, onmenselijke of vernederende behandeling onderworpen te worden (artikels 3 + 13 EVRM)

Procedurele garanties beschermen een asielzoeker tegen het risico op verwijdering naar gebieden waar deze riskeert vervolgd, gefolterd of onmenselijk behandeld te worden. Het versnellen van asielprocedures en het inperken van beroepsmogelijkheden kan op gespannen voet komen te staan met deze bescherming.

Versnelde asielprocedures zijn niet noodzakelijk problematisch. Ze bieden het voordeel dat ze aan asielzoekers snel duidelijkheid kunnen bieden en maken het voor overheden makkelijker om te schiften in klaarblijkelijk ongegronde asielaanvragen²⁷. Of een versnelde asielprocedure mensenrechtenschendingen met zich meebrengt hangt af van het al dan niet automatische karakter van de versnelde behandeling, en van hoe effectief de procedurele garanties concreet zijn die de asielzoeker moeten beschermen tegen een verwijdering naar een gebied waar deze een risico loopt op vervolging, foltering of onmenselijke behandeling.²⁸

De Belgische wet voorziet in een resem situaties waarin een versnelde asielprocedure en verkorte beroepstermijnen mogelijk zijn, mét procedurele bescherming tegen het risico op refoulement²⁹. Gezien het programmapunt de procedure nog verder wil versnellen en de beroepsmogelijkheden verder inperken, bestaat er een hoog risico op een schending van het recht op een effectief rechtsmiddel.

Uit het verkiezingsprogramma:

Een migratiewetboek waarin alle regels duidelijk worden gebundeld en achterpoortjes gesloten, moet ervoor zorgen dat de oneindig lange procedureslagen stopgezet worden. (p. 28)

Hoog risico op schending van het recht op een effectief rechtsmiddel samen gelezen met het recht op een gezins- en privéleven, het hoger belang van het kind, het recht om niet aan foltering, onmenselijke of vernederende behandeling onderworpen te worden en het recht op vrijheid (artikels 3 + 13 EVRM, artikels 8 + 13 EVRM; artikel 3 Kinderrechtenverdrag / artikel 24 Handvest; artikel 5 EVRM)

‘Oneindig lange procedureslagen’ zijn niet mogelijk in België. Als de overheid beslist om iemand van het grondgebied te verwijderen, dan moet de overheid hierbij steeds de mensenrechten respecteren. Twee verplichtingen staan hierbij centraal, en hebben tot gevolg dat een verwijdering nooit automatisch kan/mag zijn.

Vooreerst moet de overheid zich ervan verzekeren dat die persoon niet verwijderd wordt naar een gebied waar deze het risico loopt op foltering, op een onmenselijke behandeling of op een zware en onomkeerbare verslechtering van de gezondheidstoestand (artikel 3 EVRM).³⁰ Daarnaast moet de

overheid in het kader van een verwijderingsbeslissing ook rekening houden met de impact van de verwijdering op het gezins- of privéleven van de betrokkene (artikel 8 EVRM), en met het hoger belang van de kinderen die eventueel door de beslissing geraakt worden. Als de overheid de betrokkene vasthoudt in detentie met oog op verwijdering dan moet de overheid er ook over waken dat die vasthouding niet arbitrair of onwettig is (artikel 5 EVRM). Voor elk van die aspecten die onderzocht moeten worden geldt het onvervreemdbare recht voor de betrokkene om de beslissing van de overheid in beroep aan te vechten.

Het recht op een effectief rechtsmiddel bij een risico op foltering, onmenselijke behandeling of een zware, onomkeerbare verslechtering van de gezondheidstoestand vereist een beroep dat de verwijdering van die persoon schorst.³¹ Het onderzoek naar het risico moet zo spoedig en nauwgezet mogelijk onderzocht worden.³² Wanneer het recht op gezinsleven of privéleven dreigt geschonden te worden door de verwijdering, hoeft het beroep niet per se automatisch schorsend te werken. Men moet wel de daadwerkelijke mogelijkheid hebben om de verwijdering aan te vechten en de relevante aspecten van de ingeroepen schending grondig te laten onderzoeken met voldoende procedurele waarborgen bij een geschikte onafhankelijke instantie.³³

In zoverre het programmapunt met het sluiten van ‘achterpoortjes’ en het stopzetten van ‘oneindig lange procedureslagen’ beoogt minder bescherming te bieden dan hierboven beschreven, houdt het punt de schending in van het recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel in functie van het recht op gezins- en privéleven, het hoger belang van het kind, en het recht om niet aan foltering, of een onmenselijke of vernederende behandeling onderworpen te worden.

Uit het verkiezingsprogramma:

Er moeten scherpe controles komen op schijnhuwelijken, schijnwettelijk samenwonen en zogenaamde ‘schijnbaby’s’. Fraude en misbruik moeten steeds leiden tot de intrekking van de eruit voortvloeiende verblijfsvergunningen. (p. 29)

Manifeste schending van het recht op een privé- en gezinsleven (artikel 8 EVRM) en van het hoger belang van het kind (artikel 3 Kinderrechtenverdrag / artikel 24 Handvest)

Onder het EVRM behouden staten het recht om de toegang tot hun grondgebied te regelen. Dit omvat in beginsel ook het intrekken van verblijfsvergunningen van vreemdelingen die niet meer aan de wettelijke voorwaarden voor verblijf voldoen. Het EVRM waarborgt immers geen recht op toegang tot of verblijf in een bepaald land.³⁴ Uit het programmapunt blijkt echter dat fraude en misbruik in alle omstandigheden ('steeds') bestraft worden met het intrekken van de verkregen verblijfsvergunningen. Dit zal logischerwijze gepaard gaan met uitwijzing van de persoon of personen in kwestie. Aangezien dergelijke uitwijzing een impact heeft op het privé- en/of gezinsleven, mag deze sanctie echter niet automatisch zijn. De inmenging moet voorzien zijn in de wet, een legitiem doel hebben en proportioneel zijn. Het voorkomen en bestraffen van fraude en misbruik is een legitiem doel. Om na te gaan of de verwijdering proportioneel is, moet de overheid een belangenafweging maken waarin het recht op privé- en gezinsleven afgewogen wordt tegen het belang van België om voornoemde personen te verwijderen.³⁵ In situaties waarbij kinderen betrokken zijn, moet bovendien steeds rekening gehouden worden met het hoger belang van het kind dat geraakt wordt door de intrekking van de verblijfsvergunning, wanneer dit gepaard gaat met uitwijzing van haar/zijn ouder(s).³⁶

Uit het verkiezingsprogramma:

Het Vlaams Belang wil het verblijfsrecht van criminele vreemdelingen afnemen en hen hun straf laten uitzitten in hun land van herkomst, eventueel na de afname van hun Belgische (dubbele) nationaliteit. (p. 55)

Hoog risico op schending van het verbod op foltering en onmenselijke behandeling / het beginsel van non-refoulement (artikel 3 EVRM), van het recht op respect voor het privé- en gezinsleven (artikel 8 EVRM) en van het hoger belang van het kind (artikel 3 Kinderrechtenverdrag / artikel 24 Handvest)

België kan in principe het verblijfsrecht afnemen van vreemdelingen die strafbare feiten hebben gepleegd, indien zij niet meer voldoen aan de wettelijke voorwaarden voor verblijf. Hierbij moet België echter steeds de mensenrechten respecteren. Twee verplichtingen staan hierbij centraal, en hebben tot gevolg dat een verwijdering nooit automatisch kan/mag zijn.

Vooreerst moet de overheid zich ervan verzekeren dat die persoon niet verwijderd wordt naar een gebied waar deze het risico loopt op foltering, op een onmenselijke behandeling of op een zware en onomkeerbare verslechtering van de gezondheidstoestand (artikel 3 EVRM), bijvoorbeeld door de omstandigheden in de gevangenissen in het land van herkomst.³⁷ Artikel 3 EVRM is absoluut: zelfs de zwaarste terrorist mag niet teruggestuurd worden naar een gevangenis waar de omstandigheden onmenselijk zouden zijn.

Ten tweede impliceert een verwijdering een inmenging in het privé- en gezinsleven van de vreemdeling (artikel 8 EVRM), die hier ondertussen bijvoorbeeld gehuwd kan zijn of kinderen kan hebben. Een dergelijke inmenging moet voorzien zijn in de wet, een legitiem doel hebben en proportioneel zijn. Het vermijden van criminaliteit is een legitiem doel. Om na te gaan of de verwijdering proportioneel is, moet de overheid een belangenafweging maken waarin het recht op privé- en gezinsleven afgewogen wordt tegen het belang van België om de vreemdeling die strafbare feiten heeft gepleegd, te verwijderen. Het EHRM heeft een aantal criteria bepaald die de overheid in deze afweging moet meenemen, waaronder de aard en de ernst van het misdrijf; hoe lang de vreemdeling reeds in het land verbleef; de gezinssituatie, zoals de duur van het huwelijk; het hoger belang van de betrokken kinderen etc.³⁸

Uit het verkiezingsprogramma:

Uitbouw van een terugkeerbeleid voor moslims die willen leven volgens de islamitische voorschriften en niet bereid zijn zich aan te passen aan onze Vlaams-Europese publieke cultuur. (p. 34)

Manifeste schending van de godsdienstvrijheid (artikel 9 EVRM)

Manifeste discriminatie op grond van godsdienst (artikel 14 + 9 en/of 8 EVRM³⁹)

Hoog risico op schending van het verbod op foltering en onmenselijke behandeling en van het beginsel van non-refoulement (artikel 3 EVRM), van het recht op respect voor het privé- en gezinsleven (artikel 8 EVRM) en van het hoger belang van het kind (artikel 3 Kinderrechtenverdrag / artikel 24 Handvest)

De godsdienstvrijheid omvat het recht om zijn godsdienst te belijden via ‘het onderhouden van geboden en voorschriften’ (artikel 9 EVRM). Dit recht kan alleen beperkt worden wanneer dit in de wet voorzien is, met het oog op een legitiem doel, en noodzakelijk is in een democratische samenleving (proportionaliteitsvereiste). De ‘uitbouw van een terugkeerbeleid’ maakt het personen moeilijk/onmogelijk om te leven volgens de islamitische voorschriften, terwijl er geen enkele reden/doel vermeld wordt die een inperking van dit mensenrecht zou kunnen legitimeren. Bovendien is het viseren van enkel Moslims, en niet personen met andere religieuze overtuigingen, een ongeoorloofde directe discriminatie op grond van godsdienst. Er wordt immers geen redelijke en objectieve motivering aangereikt voor het verschil in behandeling tussen de islam en andere godsdiensten.

Indien dit programmapunt de gedwongen verwijdering beoogt van moslims die hun godsdienst beoefenen door het naleven van de regels ervan, stellen zich nog een aantal bijkomende mensenrechtenproblemen. Moslims die de Belgische nationaliteit hebben, kunnen sowieso nooit verwijderd worden. Van vreemdelingen kan België in principe wel het verblijfsrecht afnemen, indien zij niet meer voldoen aan de wettelijke voorwaarden voor verblijf. Hierbij moet België echter steeds de mensenrechten respecteren. Twee verplichtingen staan hierbij centraal, en hebben tot gevolg dat een verwijdering nooit automatisch kan/mag zijn.

Vooreerst moet de overheid zich ervan verzekeren dat die persoon niet verwijderd wordt naar een gebied waar deze het risico loopt op foltering, op een onmenselijke behandeling of op een zware en onomkeerbare verslechtering van de gezondheidstoestand (artikel 3 EVRM).

Ten tweede impliceert een verwijdering een inmenging in het privé- en gezinsleven van de vreemdeling (artikel 8 EVRM), die hier ondertussen bijvoorbeeld getrouwd kan zijn of kinderen kan hebben. Een dergelijke inmenging moet voorzien zijn in de wet, een legitiem doel hebben en proportioneel zijn. Het gaat hier echter niet om vreemdelingen die strafbare feiten hebben gepleegd, zodat het beschermen tegen criminaliteit geen legitiem doel kan zijn. Ook indien het EHRM zou aanvaarden dat het ‘beschermen van de rechten en vrijheden van anderen’ een legitiem doel zou vormen voor deze inmenging, dan nog lijkt het weinig waarschijnlijk dat het Hof deze maatregel als proportioneel zou beschouwen.⁴⁰

Uit het verkiezingsprogramma:

Wie sympathie toont voor het moslimextremisme of -terrorisme, moet van de Belgische nationaliteit vervallen worden verklaard en worden uitgewezen. (p. 57)

Manifeste discriminatie op grond van godsdienst (artikel 14 + 8 en/of 9 EVRM⁴¹)

Hoog risico op schending Verdrag van 1961 ter beperking van de staatloosheid

Hoog risico op schending van het verbod op foltering en onmenselijke behandeling en van het beginsel van non-refoulement (artikel 3 EVRM), van het recht op respect voor het privé- en gezinsleven (artikel 8 EVRM) en van het hoger belang van het kind (artikel 3 Kinderrechtenverdrag / artikel 24 Handvest

Hoge waarschijnlijkheid van schending van de vrijheid van meningsuiting (artikel 10 EVRM)

Het viseren van enkel personen die sympathiseren met moslimextremisme of -terrorisme, en niet personen met andere extremistische of terroristische overtuigingen, is een ongeoorloofde directe discriminatie op grond van godsdienst, in de mate dat hiervoor geen redelijke verantwoording kan worden geboden.

Iemand de Belgische nationaliteit ontnemen kan in principe enkel indien de betrokkene hierdoor niet staatloos wordt, gezien België partij is bij het Verdrag van 1961 ter beperking van de staatloosheid.⁴² In principe kan België het verblijfsrecht van vreemdelingen afnemen, indien zij niet meer voldoen aan de wettelijke voorwaarden voor verblijf. Hierbij moet België echter steeds de mensenrechten respecteren. Twee verplichtingen staan hierbij centraal, en hebben tot gevolg dat een verwijdering nooit automatisch kan/mag zijn.

Vooreerst moet de overheid zich ervan verzekeren dat die persoon niet verwijderd wordt naar een gebied waar deze het risico loopt op foltering, op een onmenselijke behandeling of op een zware en onomkeerbare verslechtering van de gezondheidstoestand (artikel 3 EVRM). Artikel 3 EVRM is absoluut: het geldt zelfs voor de zwaarste terroristen en extremisten, dus zeker ook voor personen die 'sympathie tonen' voor dergelijke overtuigingen.

Ten tweede impliceert een verwijdering een inmenging in het privé- en gezinsleven van de vreemdeling (artikel 8 EVRM), die hier ondertussen bijvoorbeeld getrouwd kan zijn of kinderen kan hebben. Een dergelijke inmenging moet voorzien zijn in de wet, een legitiem doel hebben en proportioneel zijn. Het gaat hier niet om vreemdelingen die strafbare feiten zouden gepleegd hebben, zodat het beschermen tegen criminaliteit geen legitiem doel kan zijn. Ook indien het EHRM zou aanvaarden dat het 'beschermen van de rechten en vrijheden van anderen' een legitiem doel zou vormen voor deze inmenging, dan nog lijkt het weinig waarschijnlijk dat het Hof deze maatregel als proportioneel zou beschouwen.⁴³

Het tonen van sympathie, waarvan sprake in het programmapunt, zal vermoedelijk vastgesteld worden aan de hand van geschreven boodschappen of mondelinge uitingen. Bijgevolg heeft het programmapunt tevens een impact op de vrijheid van meningsuiting. Het programmapunt voorziet in een ernstige sanctie (de vervallenverklaring van de Belgische nationaliteit) voor uitingen met een vage omschrijving (het tonen van sympathie) die op zich bovendien geen gevaar opleveren voor de nationale veiligheid of openbare orde. Het Grondwettelijk Hof heeft in dat opzicht reeds geoordeeld dat het strafbaar stellen van aanzetten tot terrorisme enkel in overeenstemming is met de vrijheid van meningsuiting wanneer er ernstige aanwijzingen bestaan van een risico dat effectief een terroristisch misdrijf kan worden gepleegd.⁴⁴ *Aanzetten* tot terrorisme vormt een grotere bedreiging voor de nationale veiligheid en de openbare orde dan het *tonen van sympathie* voor 'moslimextremisme of -terrorisme'. Bijgevolg kan verondersteld worden dat de sanctie van de vervallenverklaring van de Belgische nationaliteit voor het tonen van sympathie eveneens een schending van de vrijheid van meningsuiting inhoudt.

4. SOCIALE MENSENRECHTEN

Uit het verkiezingsprogramma:

In de Vlaamse Rand moet een gemeentelijke woonregie worden opgericht die de trekker wordt van het lokale woonbeleid. Deze lokale woonregies dienen een zeer actieve speler te worden op de lokale vastgoedmarkt door systematisch woningen en gronden op te kopen en een duidelijk voorrangbeleid te voeren voor de Vlaamse autochtone bevolking. (p. 10)

Manifeste discriminatie (artikels 10 en 11 Gw, artikel 14 + 8 EVRM)

Hoe het voorgestelde voorrangbeleid vorm zou krijgen, is niet duidelijk, maar de formulering maakt duidelijk dat er niet enkel op basis van taal, maar ook op basis van etniciteit een onderscheid wordt gemaakt. Er valt niet in te zien op welke grond dergelijke ongelijke behandeling zou kunnen worden verantwoord worden. Ze maakt dan ook een verboden discriminatie uit. Voor het EHRM kan een onderscheid dat uitsluitend of in beslissende mate gebaseerd is op etnische afkomst, nooit verantwoord worden.⁴⁵

Uit het verkiezingsprogramma:

Bij toewijzingen (van sociale woningen, *red*) moet voorrang gegeven worden aan personen die over onze nationaliteit beschikken. (p. 93)

Manifeste discriminatie (artikel 14 + 8 EVRM)

Het EHRM aanvaardt een onderscheid enkel op basis van nationaliteit inzake het genot van mensenrechten⁴⁶ slechts wanneer er 'zeer gewichtige redenen' voorhanden zijn.⁴⁷ Er valt niet in te zien welke gewichtige reden er *in casu* zou kunnen worden ingeroepen.

Uit het verkiezingsprogramma:

Het Vlaams Belang wil de toegang tot onze sociale zekerheid afhankelijk maken van een minimale verblijfsduur en minimale arbeidsprestatie in ons land. (p. 61)

Enkel vreemdelingen die minstens acht voorbije jaren legaal in ons land hebben verbleven en minstens drie jaar gewerkt hebben, mogen toegang krijgen tot een sociale woning. (p. 93)

Nieuwe immigranten mogen voor het Vlaams Belang maar beroep kunnen doen op kinderbijslag na acht jaar verblijf en drie jaar arbeidsprestatie in ons land. (p. 79)

Manifeste discriminatie (artikels 10 en 11 Gw; artikel 14 + 8 of 1 Protocol 1 EVRM)

Hoge waarschijnlijkheid van schending van het recht op behoorlijke huisvesting / het recht op sociale bijstand (artikel 23 Gw).

Dit is eveneens een discriminatie op grond van nationaliteit, omdat de voorwaarde van 3 jaar gewerkt te hebben niet geldt voor Belgen. Het EHRM aanvaardt een onderscheid enkel op basis van

nationaliteit⁴⁸ inzake het genot van mensenrechten (miv sociale rechten) slechts wanneer er ‘zeer gewichtige redenen’ voorhanden zijn.⁴⁹ Er valt niet in te zien welke gewichtige reden er *in casu* zou kunnen worden ingeroepen.

Tenslotte betekent het invoeren van een verblijfsvereiste voor het genot van sociale grondrechten een aanzienlijke achteruitgang, die enkel te verzoenen is met de *standstill* verplichting onder artikel 23 van de Grondwet indien deze achteruitgang is verantwoord door redenen van algemeen belang. In een recent arrest oordeelde het Grondwettelijk Hof dat een verstrenging op het vlak van verblijfsvereisten in het stelsel van de inkomensgarantie voor ouderen niet grondwettelijk was.⁵⁰ Het is daarom waarschijnlijk dat de verblijfsvereiste uit het programmapunt ook aanleiding geeft tot een schending van het recht op behoorlijke huisvesting en het recht op sociale bijstand.

Uit het verkiezingsprogramma:

Geen verhuur van sociale woningen aan onderdanen van landen die geen controle op de eigendomsvoorwaarde toelaten. (p. 94)

Hoge waarschijnlijkheid van discriminatie (artikel 14 + 8 EVRM)

Ook dit is een discriminatie op grond van nationaliteit. Hoewel er een verband is tussen controle op de eigendomsvoorwaarde en de reële nood aan een sociale huurwoning, is het onredelijk een voorwaarde te stellen die buiten de controle van de betrokkene valt. In het belang van de evenredigheid moet men op zijn minst toelaten dat op een andere manier bewijs wordt aangeleverd dat men geen eigendom bezit in het buitenland. Er is echter nog geen rechtspraak van het EHRM in dit domein, zodat men dit niet met zekerheid kan stellen.

Uit het verkiezingsprogramma:

Dringende medische hulp voor illegalen moet beperkt zijn tot levensbedreigende situaties en gekoppeld zijn aan repatriëring. (p. 29 en 61)

Hoog risico op schending van het recht op gezondheidszorg (artikel 23 Gw) en van het verbod van onmenselijke behandeling (artikel 3 EVRM)

‘Dringende medische hulp’ is de noemer voor gratis gezondheidszorg voor mensen zonder wettig verblijf van wie de behoefte is aangetoond. Dit voorstel zou een zeer verregaande beperking inhouden van de toegang tot gezondheidszorg van deze personen, waarbij deze in vele gevallen allicht belangrijke gezondheidszorg zouden moeten ontberen. Dit leidt tot een hoog risico op schending van het recht op toegang tot gezondheidszorg.

De koppeling aan repatriëring kan bovendien aanleiding geven tot onmenselijke behandeling, wanneer door de repatriëring de gezondheidstoestand van de betrokkene ernstig in het gedrang zou komen.⁵¹

Uit het verkiezingsprogramma:

Sociale bijdragen van vreemdelingen moeten in een aparte sociale kas gestort worden. Enkel uit deze aparte sociale kas kunnen vervolgens sociale uitkeringen betaald worden. (p 61)

Hoge waarschijnlijkheid van discriminatie (artikels 10 en 11 Gw, artikel 14 + 8 EVRM, artikel 14 + artikel 1 Protocol 1 EVRM)

Indien deze regeling resulteert in lagere of minder uitkeringen voor vreemdelingen, die zich voor het overige in dezelfde omstandigheden bevinden als Belgen, is er sprake van discriminatie op grond van nationaliteit.

Het EHRM aanvaardt een onderscheid enkel op basis van nationaliteit⁵² inzake het genot van mensenrechten⁵³ slechts wanneer er 'zeer gewichtige redenen' voorhanden zijn. Er valt niet in te zien welke gewichtige reden er *in casu* zou kunnen worden ingeroepen.

5. RECHTEN VAN VERDACHTEN EN DADERS

Uit het verkiezingsprogramma:

Het Vlaams Belang bepleit het oprichten van een beveiligde webstek voor handelaars met recidiverende winkeldieven en oplichters. De mogelijkheid om foto's van betrapte winkeldieven uit te hangen zal voor de misdadigers ontmoedigend werken en de handelaars toelaten preventief op te treden. (p. 40)

“Het Neutraal Syndicaat voor Zelfstandigen bracht uit dat in 2016 niet minder dan 52% van de handelaars te maken had met winkeldiefstal. Winkeldiefstal is een dagelijks probleem dat leidt tot een reëel inkomensverlies.” (p. 39)

Hoog risico op een schending van het recht op bescherming van het privéleven (artikel 8 EVRM) en van de GDPR⁵⁴

Het recht op bescherming van het privéleven waarborgt het recht dat foto's van een persoon niet zonder diens toestemming verspreid mogen worden. Dit recht geldt ook voor verdachten van criminele feiten.⁵⁵ Hoewel dit recht niet absoluut is, vereist het dat de betrokkene diens recht op bescherming van het privéleven door een rechter kan laten afwegen tegen onder meer het belang van het slachtoffer of het algemeen belang in de vervolging van misdrijven.⁵⁶ Aangezien het hier niet over veroordeelden gaat, moet bij die belangenafweging ook rekening gehouden worden met het vermoeden van onschuld (artikel 6 § 2 EVRM).⁵⁷ Ook de GDPR legt beperkingen op aan de verwerking van persoonsgegevens, waaronder foto's vallen. Aangezien het over de verwerking van persoonsgegevens betreffende strafbare feiten gaat, stelt de GDPR bovendien dat dit slechts mogelijk is onder toezicht van de overheid of indien de verwerking is toegestaan door bepalingen uit EU- of nationaal recht die passende waarborgen voor de rechten en vrijheden van de betrokkene bieden.⁵⁸

Uit het verkiezingsprogramma:

Voor zeer zware en terroristische misdaden en voor gevaarlijke recidivisten wordt een 'bijzondere levenslange opsluiting' in het leven geroepen, die verzekert dat de veroordeelde de gevangenis nooit meer kan verlaten. (p. 46)

“Sommige zware criminelen kunnen niet meer in onze samenleving geïntegreerd worden. We moeten het onmogelijk maken dat zij onze gemeenschap ooit nog schade kunnen berokkenen. Een levenslange gevangenisstraf moet ook effectief voor de rest van het leven zijn.” (p. 46)

Manifeste schending van het verbod op onmenselijke en vernederende bestraffing (artikel 3 EVRM)

Artikel 3 EVRM vereist dat levenslange gevangenisstraffen gereduceerd kunnen worden. Dit betekent dat de nationale autoriteiten na verloop van tijd moeten nagaan of een gevangene dermate veranderd is en dermate stappen richting rehabilitatie gezet heeft, dat het voorzetten van de detentie niet langer gerechtvaardigd kan worden op legitieme penologische gronden. Dit betekent niet dat een gevangene garantie heeft om daadwerkelijk vrijgelaten te worden, maar het is in strijd met artikel 3 EVRM om een dergelijke mogelijkheid tot herziening volledig uit te sluiten.⁵⁹

Uit het verkiezingsprogramma:

De rechter moet chemische castratie kunnen opleggen en veroordeelden voor seksueel misbruik moeten zowel tijdens als na hun gevangenschap verplicht therapeutisch behandeld worden. (p. 46)

“De samenleving moet – omwille van het hoge recidivegehalte – beter beschermd worden tegen seksuele delinquenten.” (p. 46)

Manifeste schending van het verbod op onmenselijke en vernederende behandeling (artikel 3 EVRM)

Een chemische castratie zonder dringende medische noodzaak en zonder geïnformeerde toestemming van de betrokkene is een verboden onmenselijke of vernederende behandeling, in strijd met artikel 3 EVRM. Hoewel een voorwaardelijke invrijheidstelling van een seksueel delinquent afhankelijk gemaakt kan worden van het ondergaan van een chemische castratie, kan deze niet zonder de toestemming van de betrokkene uitgevoerd worden.⁶⁰

Uit het verkiezingsprogramma:

Wanneer een vervroegde vrijlating kennelijk onredelijk zou zijn of zou leiden tot grote angst in de samenleving, moet de strafuitvoeringsrechtbank het recht krijgen de vrijlatingsprocedure tot 10 jaar lang op te schorten. (p. 46)

Hoge waarschijnlijkheid van discriminatie in het genot van het recht op vrijheid (artikel 14 + 5 EVRM)

Het EVRM garandeert geen recht op vervroegde vrijlating. Wanneer een staat echter in een systeem van vervroegde vrijlating voorziet, mag dit niet in strijd met het gelijkheidsbeginsel worden toegepast. Het gelijkheidsbeginsel staat toe dat bepaalde categorieën van gevangenen strenger worden behandeld, maar enkel wanneer aangetoond wordt dat zij bij hun vrijlating objectief gezien een hoger risico vormen voor de veiligheid van de bevolking.⁶¹ Het anders behandelen van gevangenen omwille van de kennelijke onredelijkheid van hun vrijlating of omwille van grote angst in de samenleving die dit zou veroorzaken, is echter gebaseerd op ruimere en subjectieve criteria.

Uit het verkiezingsprogramma:

Rechten die nu automatisch aan gedetineerden worden toegekend, moeten opnieuw gunsten worden die enkel worden toegekend mits onberispelijk gedrag. (p. 50)

“De gevangenis moeten een elementair comfort bieden, maar het kan niet de bedoeling zijn ze om te vormen tot veredelde internaten. Niet alle gedetineerden moeten dezelfde verregaande rechten en gunsten krijgen. Wij zijn voorstander van een gedifferentieerde aanpak, met een streng basisregime bij aanvang van de detentie. Dit regime kan geleidelijk aan versoepeld worden via het stapsgewijs toekennen van rechten.” (p. 50)

Hoog risico op schending van onder meer het recht op respect voor het gezinsleven (artikel 8 EVRM)

Gedurende hun gevangenschap behouden gevangenen het genot van hun mensenrechten, met uitzondering van het recht op vrijheid. Beperkingen op de mensenrechten van gevangenen zijn slechts

toelaatbaar wanneer deze het noodzakelijke of onvermijdbare gevolg zijn van gevangenschap of wanneer er een geschikt verband bestaat tussen de beperking en de situatie van de gevangene in kwestie.⁶² Indien de rechten waarnaar verwezen in dit programmapunt ook betrekking hebben op mensenrechten (bv. het recht op gezinsleven in het geval van gevangenisbezoek⁶³), kunnen deze niet slechts bij wijze van gunst mits onberispelijk gedrag toegekend worden.

Uit het verkiezingsprogramma:

De opvolging van vervroegd vrijgelaten criminelen moet veel intensiever gebeuren met systematische controleacties door de federale politie, via het bewaken van computergebruik, regelmatige af luisteracties en huisbezoeken. (p. 50)

Hoog risico op schending van het recht op bescherming van het privéleven (artikel 8 EVRM)

Het gebruik van surveillancemaatregelen is slechts toegelaten op voorwaarde dat er voldoende waarborgen bestaan tegen misbruik, die betrekking hebben op onder meer de duur hiervan en op het gebruik en de opslag van en de toegang tot de verkregen data,⁶⁴ en de mogelijkheid tot controle door een rechter op de wettigheid hiervan.⁶⁵ Het gebruik van moderne surveillancetechnieken in het strafrechtstelsel vereist een zorgvuldige afweging van de potentiële voordelen van het uitgebreid hanteren van zulke technieken ten opzichte van belangrijke privacy-afwegingen.⁶⁶ Er bestaat een hoog risico dat de systematische en intensieve surveillance van vervroegd vrijgelaten veroordeelden te ruim zou zijn om verenigbaar te zijn met het recht op bescherming van het privéleven.

Uit het verkiezingsprogramma:

Burgers mogen beelden van misdrijven publiek maken om de dader op te sporen zonder dat de privacy van de dader wordt ingeroepen om dat te beletten. (p. 51)

Manifeste schending van het recht op bescherming van het privéleven (artikel 8 EVRM) en de GDPR

Ook personen die verdacht worden van het plegen van een misdrijf hebben een recht op bescherming van hun privéleven.⁶⁷ Er moet steeds een belangenafweging kunnen plaatsvinden tussen het recht op bescherming van het privéleven en onder meer het belang van het slachtoffer of het algemeen belang in de vervolging van misdrijven.⁶⁸ Het per definitie uitsluiten van een beroep op het recht op bescherming van het privéleven is in strijd met artikel 8 EVRM.⁶⁹ Ook de GDPR legt beperkingen op aan de verwerking van persoonsgegevens, waaronder foto's vallen. Aangezien het over de verwerking van persoonsgegevens betreffende strafbare feiten gaat, stelt de GDPR bovendien dat dit slechts mogelijk is onder toezicht van de overheid of indien de verwerking is toegestaan door bepalingen van EU- of nationaal recht die passende waarborgen voor de rechten en vrijheden van de betrokkene bieden.⁷⁰

Uit het verkiezingsprogramma:

De DNA-gegevens van iedere delinquent die veroordeeld is tot een celstraf van meer dan 4 maanden moeten minstens 30 jaar bewaard worden in een beveiligde databank. (p. 53)

Hoge waarschijnlijkheid van schending van het recht op bescherming van het privéleven (artikel 8 EVRM)

Het EVRM verzet zich niet per definitie tegen databanken met DNA-gegevens van veroordeelde misdadigers. Het recht op bescherming van het privéleven vereist echter wel dat rekening wordt gehouden met de aard en de ernst van het misdrijf waarvoor de persoon veroordeeld is. Waar dit toelaatbaar is voor ernstige misdrijven, zoals seksuele misdrijven, terrorisme, mensenhandel en georganiseerde misdaad, geldt dit niet voor lichtere misdrijven⁷¹ waartoe een groot deel van de misdrijven, waarvoor gevangenisstraffen van meer dan 4 maanden uitgesproken wordt, behoort. Ook een vaste minimumduur van 30 jaar is onverenigbaar met het recht op bescherming van het privéleven, dat vereist dat DNA-gegevens slechts zolang bewaard mogen worden als noodzakelijk is voor het doel waarvoor zij worden bewaard.⁷²

Uit het verkiezingsprogramma:

Veroordeelde moslimextremisten of veroordeelden die zich in de gevangenis ontpoppen tot radicale moslim, mogen nooit vervroegd vrijkomen. (p. 57)

“Op 25 januari 2019 moest Justitieminister Koen Geens toegeven dat 182 terroristen, handlangers van terroristen, haatpredikers en geradicaliseerde gevangenen werden vrijgelaten uit de gevangenis. Allen waren ze veroordeeld voor terreurmisdrijven sinds de opmars van IS en het begin van de Syrische burgeroorlog in 2011. Het gros van hen is opgenomen in de terrorismedatabank.” (p. 55)

Manifeste discriminatie in het genot van het recht op vrijheid (artikel 14 + 5 EVRM)

Het EVRM garandeert geen recht op vervroegde vrijlating. Wanneer een staat echter in een systeem van vervroegde vrijlating voorziet, mag dit niet in strijd met het gelijkheidsbeginsel worden toegepast. Het gelijkheidsbeginsel staat toe dat bepaalde categorieën van gevangenen op dit vlak anders behandeld worden op basis van de ernst van het misdrijf dat zij begaan hebben.⁷³ Door enkel aanhangers van de islam te viseren, is er sprake van een discriminatie op basis van godsdienst.⁷⁴

Uit het verkiezingsprogramma:

Moslimextremisten moeten ook na het volledig uitzitten van hun straf intensief worden opgevolgd. (p. 57)

Jihadisten horen thuis in een aparte militaire gevangenis. (p. 57)

Het Vlaams Belang wil alle sociale voordelen die jihadisten nog krijgen intrekken. (p. 57)

Manifeste discriminatie in het genot van het recht op vrijheid en het eigendomsrecht (artikel 14 + 5 en 1 protocol 1 EVRM)

Het gelijkheidsbeginsel laat toe om veroordeelden anders te behandelen afhankelijk van de ernst van het misdrijf (bv. terroristische misdrijven) dat zij gepleegd hebben.⁷⁵ Door enkel aanhangers van de islam te viseren, is er echter sprake van een discriminatie op basis van godsdienst.⁷⁶ Dit geldt des te meer wanneer ‘jihadisten’ niet enkel zou slaan op zij die veroordeeld zijn voor (terroristische) misdrijven, maar bv. ook op zij die louter sympathie voor jihadistisch gedachtegoed vertonen.

6. ANDERE

Uit het verkiezingsprogramma:

De burger moet met betrekking tot de aanwerving van personeel en verhuur van woningen opnieuw de mogelijkheid krijgen zijn keuzes te laten leiden door eigen inzichten in plaats van zich te moeten conformeren aan de door een overheid opgelegde moraal. (p. 14)

Afschaffing antidiscriminatiewetgeving: geen invoering praktijktesten. (p. 94)

“Onze partij wil ook dat de heksenjacht op zogenaamd ‘discriminerende’ verhuurders of werkgevers stopt.” (p. 31)

Manifeste schending van het verbod van discriminatie (artikel 2 CERD en EU recht)

Dit programmapunt wil de bestaande antidiscriminatiewetgeving minstens gedeeltelijk intrekken, met name in de context van huur en tewerkstelling.⁷⁷ De antiracismewet kwam er echter in uitvoering van het Antiracismeverdrag van de Verenigde Naties.⁷⁸ Het intrekken hiervan, schendt dan ook dit verdrag. Daarnaast is de antidiscriminatiewetgeving ook deels aangenomen in uitvoering van bindend EU recht.⁷⁹ Intrekking hiervan is dan ook strijdig met het EU recht. Bovendien verplichten verschillende verdragen, waaronder het EVRM, België om burgers te beschermen tegen discriminatie op diverse gronden.⁸⁰

Uit het verkiezingsprogramma:

De vrije meningsuiting mag enkel beperkt worden wanneer opgeroepen wordt tot het gebruik van geweld. (p. 14)

“Mensen worden in dit land vervolgd en veroordeeld, niet alleen om wat ze misdoen, maar ook omwille van wat ze denken en zeggen.” (p. 14)

Manifeste schending van de verplichting om racistische haatspraak te bestrijden (artikel 20 (2) IVBPR, artikel 4 CERD en EU recht) en manifeste schending van het recht op bescherming van het privéleven (artikel 8 EVRM)

Dit programmapunt verwijst in de eerste plaats naar de afschaffing van het verbod op ‘hate speech’ (haatspraak). De federale en Vlaamse antidiscriminatieregels verbieden (strafrechtelijk) het aanzetten tot discriminatie, haat of geweld. Het programmapunt wil dit klaarblijkelijk beperken tot het aanzetten tot geweld, en wil dus het aanzetten tot discriminatie of haat toelaten.

Deze verboden zijn echter ingevoerd om discriminatie te bestrijden. Zowel het EU recht⁸¹ als internationale mensenrechtenverdragen (artikel 20 (2) IVBPR en artikel 4 CERD) vereisen een verbod op racistische haatspraak. Het afschaffen van deze wetgeving zonder het voorzien in een alternatief,⁸² schendt dan ook deze internationale normen.

Het verbod van haatspraak is bovendien niet de enige situatie waarin de vrije meningsuiting moet worden beperkt om andere mensenrechten te beschermen. Ook de bescherming van het privéleven vereist soms grenzen aan de vrije meningsuiting. De overheid is verplicht de vrije meningsuiting in die mate in te perken dat te verregaande inbreuken in het privéleven worden vermeden.⁸³ Dit

programmapunt houdt dan ook een manifeste schending in van het recht op bescherming van het privéleven (artikel 8 EVRM).

Uit het verkiezingsprogramma:

Wie vlaggen, emblemen of andere symbolen van jihadistische groepen in bezit heeft, toont en/of verspreidt, moet bestraft worden met effectieve gevangenisstraffen. (p. 57)

Manifeste schending van de vrijheid van meningsuiting (artikel 10 EVRM en artikel 19 Gw)

Het tonen en verspreiden van vlaggen, emblemen en symbolen is een onderdeel van de vrijheid van meningsuiting. Deze vrijheid kan slechts in beperkte omstandigheden ingeperkt worden (bv. het tonen van Nazi-symbolen in Duitsland, gelet op de historische gevoeligheden in dat land). De rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft duidelijk gemaakt dat een absoluut verbod, dat in alle omstandigheden geldt, op het tonen en/of verspreiden van symbolen die meerdere betekenissen kunnen hebben (zgn. ‘jihadistische’ symbolen behoren tot deze categorie, aangezien het begrip ‘jihad’ niet vereenzelvigd kan worden met terrorisme),⁸⁴ te ruim is en bijgevolg een onevenredige inperking vormt van de vrijheid van meningsuiting.⁸⁵

Het louter in bezit hebben, tonen en/of verspreiden van ‘jihadistische’ symbolen kan ook niet strafbaar worden gesteld als aanzetten tot terrorisme, een misdrijf voorzien in artikel 140*bis* Strafwet. Het Grondwettelijk Hof heeft immers geoordeeld dat strafbaarstelling van aanzetten tot terrorisme slechts in overeenstemming is met de vrijheid van meningsuiting wanneer er ernstige aanwijzingen bestaan van een risico dat effectief een terroristisch misdrijf kan worden gepleegd.⁸⁶ Wanneer een strafbaarstelling die risicovereiste niet bevat, zoals in het programmapunt het geval is, wordt de vrijheid van meningsuiting in artikel 19 van de Grondwet geschonden.

Uit het verkiezingsprogramma:

“Het Vlaams Belang is voorstander van het uitroepen van de noodtoestand zodanig dat geradicaliseerde moslims die geregistreerd staan preventief opgesloten kunnen worden. Wanneer de noodtoestand afgekondigd wordt, kan volgens art. 15 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens overgegaan worden tot de preventieve opsluiting van verdachte personen die een gevaar vormen.” (p. 56-57)

Manifeste schending van artikel 187 Gw en hoog risico op (hypothetische) schending van artikel 15 EVRM

Artikel 15 EVRM voorziet in een systeem waaronder verdragsstaten tijdens een oorlog of in geval van een andere algemene noodtoestand ‘die het bestaan van het land bedreigt’ van de gangbare mensenrechtenbescherming kunnen afwijken, nadat zij formeel de noodtoestand hebben uitgeroepen. Dit uitzonderingsregime, waarvan verschillende verdragsstaten reeds gebruik hebben gemaakt in het kader van de strijd tegen terreur,⁸⁷ veronderstelt dat de noodtoestand onder nationaal recht effectief *kan* worden uitgeroepen. In België is dat evenwel niet mogelijk. Naar Belgisch recht kan de noodtoestand niet op grondwettige wijze worden afgekondigd. Artikel 187 van de Grondwet staat dit niet toe: ‘De Grondwet kan noch geheel, noch ten dele worden geschorst.’ Het absoluut verbod op het schorsen van de Grondwet (er wordt immers niet in een uitzonderingsregime voorzien) heeft tot gevolg dat de grondrechten, waaronder het recht op vrijheid in artikel 12 van de Grondwet, niet

kunnen worden opgeheven (ook niet tijdelijk). De Grondwet biedt in deze dus een hogere bescherming dan het EVRM. Om de noodtoestand in te voeren in België is bijgevolg een grondwetswijziging nodig. Artikel 187 Grondwet behoort echter niet tot de lijst van grondwetsartikelen die vatbaar zijn verklaard voor herziening tijdens de huidige legislatuur.

Artikel 15 EVRM is dus niet van toepassing in België, door de werking van artikel 187 Grondwet. Alles wat volgt is dan ook louter *hypothetisch*. Artikel 15 EVRM staat slechts toe dat de bescherming van bepaalde mensenrechten wordt opgeschort wanneer sprake is van een noodtoestand ‘die het bestaan van het land bedreigt’. Aan deze voorwaarde is momenteel allicht niet voldaan in België, aangezien de dreiging imminent moet zijn.⁸⁸

Indien het de intentie is om enkel moslims aan deze preventieve detentie te onderwerpen, rijst bovendien een probleem van discriminatie. Hoewel het Europees Hof voor de Rechten van de Mens een ruime beoordelingsmarge laat aan de verdragsstaten bij het bepalen van de maatregelen die strikt vereist zijn om te beantwoorden aan de noodtoestand, aanvaardt het Europees Hof in principe geen discriminatoire maatregelen.⁸⁹ De in het programmapunt voorgestelde maatregel van preventieve detentie van ‘geradicaliseerde moslims’ kan in dat opzicht een verboden discriminatie uitmaken op grond van geloof, aangezien enkel geradicaliseerde aanhangers van een specifieke godsdienst lijken te worden gevisieerd.⁹⁰ In ieder geval blijkt uit de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat de rechtmatigheid en noodzakelijkheid van de preventieve detentie na verloop van tijd moet kunnen worden getoetst door de rechter, ook in het geval van een noodtoestand.⁹¹

Uit het verkiezingsprogramma:

Journalisten moeten een verbod krijgen om gedurende twee jaar na het neerleggen van hun job als journalist gelijk welke politieke functie uit te oefenen. (p. 15)

“De verstrengeling tussen media en politiek ... is een gevaar voor onze democratie. ... Media en politiek zijn twee handen op één buik. We moeten de dominantie van dit politiek correct conglomeraat in onze media en politiek breken.” (p. 14-15)

Manifeste schending van het recht om zich verkiesbaar te stellen (artikel 3 Protocol 1 EVRM)

Onder het EVRM kunnen personen rechtmatig uitgesloten worden van het recht om zich verkiesbaar te stellen. Dit mensenrecht is immers niet absoluut. Uit rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens blijkt evenwel dat categorieke uitsluiting slechts is toegelaten voor specifieke categorieën van personen).⁹² Journalisten behoren niet tot deze categorieën van personen en bevinden zich ook niet in een analoge situatie. Een absoluut verbod voor alle journalisten om eender welke politieke functie uit te oefenen vormt dan ook een onevenredige inperking van het recht om zich verkiesbaar te stellen.

EINDNOTEN

¹ Strikt juridisch zou men de toepassing kunnen overwegen van artikel 15ter van de Wet betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven. Dit bepaalt: *'Indien een politieke partij door eigen toedoen of door toedoen van haar componenten, lijsten, kandidaten of gekozenen, duidelijk en door middel van verscheidene, met elkaar overeenstemmende tekenen, aantoonde dat ze vijandig staat tegenover de rechten en vrijheden die gewaarborgd worden door het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van 4 november 1950, goedgekeurd bij de wet van 13 mei 1955, en door de aanvullende protocollen bij dat verdrag die in België van kracht zijn, moet de dotatie die krachtens dit hoofdstuk aan de in artikel 22 bedoelde instelling wordt toegekend, zo (de algemene vergadering van de afdeling administratie) van de Raad van State dat beslist, binnen de vijftien dagen door de Controlegeschiedenis worden ingetrokken, ten belope van het bedrag waartoe de Raad van State heeft beslist'.*

De Beginselverklaring van het Vlaams Belang vermeldt: *'De partij zal in haar politieke actie ten minste de rechten en vrijheden, zoals gewaarborgd door het bij de wet van 13 mei 1955 bekrachtigd Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van 4 november 1950 en de in België van kracht zijnde protocollen bij dit Verdrag, alsook het zelfbeschikkingsrecht der volkeren in acht nemen en door haar diverse geledingen en verkozen mandatarissen in acht doen nemen.'* Men mag echter aannemen dat de opname van deze passage in de Beginselverklaring er niet principieel aan in de weg staat dat het mogelijk is dat uit verscheidene concrete tekenen, zoals programmapunten, toch vijandigheid tegenover mensenrechten zou kunnen blijken. De meeste schendingen die in dit verslag worden gedocumenteerd, zijn schendingen van het EVRM, waaronder heel wat manifeste schendingen. Bewijst dit 'vijandigheid' tegenover de rechten en vrijheden van het EVRM? Voor de interpretatie van deze 'vijandigheid' is er één houvast, namelijk het arrest nr. 213.879 van de Raad van State van 15 juni 2011 over het Vlaams Belang. De Raad van State wees toen de vordering tot intrekking van de dotatie af. Dit was in hoofdzaak gebaseerd op het feit dat, op één uitzondering na, alle aangehaalde 'tekenen van vijandigheid' te oud waren. De Raad van State stelde in dit arrest dat artikel 15ter enkel geldt voor die gevallen 'waarin de politieke partij ontegenzeggelijk tot een schending van de rechten of vrijheden van (het EVRM) heeft geïnciteerd' (par. 26). Dit is te beoordelen aan de hand van de inhoud en context van de meningsuitingen (par. 27). Het voorwerp van de vijandigheid moet bovendien een beginsel zijn 'dat essentieel is voor het democratisch karakter van het regime' (zoals bv. het verbod van discriminatie) (par. 25). Bovendien moet er een specifiek moreel element voorhanden zijn: "vijandig" gezind zijn, impliceert het bestaan van sterke gevoelens en denkbeelden van afkeer en haat, van kwaadwilligheid' (par. 27). Om artikel 15ter te kunnen toepassen, moet men dus kunnen aantonen dat een partij duidelijk en kwaadwillig heeft aangezet tot schending van essentiële beginselen van de democratie (par. 28).

² EHRM 8 april 2014, Magyar Keresztény Mennonita Egyház t. Hongarije, para. 111.

³ EHRM 8 april 2014, Magyar Keresztény Mennonita Egyház t. Hongarije, para. 92.

⁴ EHRM 9 december 2010, Savez Crkava 'Riječ Života' t. Kroatië, para. 57.

⁵ EHRM 9 december 2010, Savez Crkava 'Riječ Života' t. Kroatië, paras. 58 en 88-91.

⁶ GwH 26 juli 2007, nr. 110/2007, B.7.1. ('Artikel 24, § 1, vierde lid, heeft, door de openbare overheden die scholen inrichten te verplichten de keuze te bieden tussen het onderricht in een van de erkende godsdiensten en dat in de niet-confessionele leer, een fundamenteel recht vastgelegd. Elke maatregel die van dien aard zou zijn dat hij die keuze verhindert, ondermijnt of bestraft, zou, al was die economisch gerechtvaardigd, die grondwettelijke bepaling schenden.').

⁷ Zie bijvoorbeeld EHRM 26 november 2015, Ebrahimian t. Frankrijk, para. 64.

⁸ RvS 14 oktober 2014, nr. 228.752.

⁹ Zie bijvoorbeeld RvS 1 februari 2016, nr. 233.672.

¹⁰ Adv.RvS 20 mei 2008, nr. 44.521/AV.

¹¹ Zie bv. EHRM 15 januari 2013, Eweida a.o. t. Verenigd Koninkrijk.

¹² Het EHRM stelt dat zeer gewichtige redenen nodig zijn opdat een verschil in behandeling op grond van godsdienst aanvaardbaar zou zijn: EHRM, Vojnity t. Hongarije, 12 februari 2013, para. 36. De discriminatie in dergelijke zaken is directe discriminatie wanneer bepaalde voorrechten enkel aan sommige godsdiensten worden toegekend en niet aan andere, het is indirecte discriminatie wanneer de voorkeursbehandeling van de meerderheidsgodsdienst in neutraal geformuleerde regels vervat zit. Dit neemt niet weg dat in sommige specifieke gevallen een praktijk van een meerderheidsgodsdienst in de perceptie zijn religieuze karakter kan verloren hebben, en daardoor een gunstigere behandeling kan krijgen dan een analoge praktijk van een minderheidsgodsdienst. Dit kan worden afgeleid uit EHRM (Grote Kamer) 18 maart 2011, Lautsi t. Italië, paras. 67 e.v.

¹³ EHRM 18 januari 2001, Chapman t. het Verenigd Koninkrijk, para. 96.

¹⁴ EHRM 18 januari 2001, Chapman t. het Verenigd Koninkrijk, para. 73.

¹⁵ EHRM 23 februari 2010, Ahmet Arslan t. Turkije, paras. 49-50. Zie ook Raad van State (Frankrijk) 26 augustus 2016, nr. 402742 (waarin de Raad van State van Frankrijk oordeelt dat een gemeentelijk 'boerkinverbod' uitgevaardigd door een Franse badstad een manifeste en ernstige schending uitmaakt van onder meer de gewetensvrijheid, aangezien de gemeente in kwestie niet had aangetoond dat er een risico bestond op verstoring van de openbare orde; de opgeworpen motieven van bescherming van de hygiëne en het fatsoen werden eveneens verworpen door de Raad van State).

¹⁶ Een verbod op *gezichtsverhullende* kledij kan volgens het EHRM worden verantwoord met verwijzing naar het 'samenleven', wat het zien van het gezicht veronderstelt. Zie EHRM (Grote Kamer) 1 juli 2014, SAS t. Frankrijk, para. 157. Deze motivering op grond van het samenleven is echter niet van toepassing in het geval van *lichaamsbedekkende* zwemkledij. Dergelijke kledij verhuult het gezicht immers niet.

¹⁷ Zie EHRM 7 december 2010, Jakobski t. Polen; EHRM 31 januari 2012, Gatis Kovalkovs t. Letland.

¹⁸ De verantwoordelijkheid van staten tot naleving van het non-refoulementsbeginnsel is niet territoriaal beperkt tot hun grondgebied of fysieke grenzen, maar strekt zich uit tot internationale wateren, transitzones en het grondgebied van derde staten voor zover ze er ook effectieve controle uitoefenen over de rechten van betrokken migranten (artikel 1 EVRM).

¹⁹ Zie ook de definities van eerste land van asiel en veilig derde land in artikelen 35 en 38 Asielprocedurerichtlijn 2013/32/EU.

²⁰ Daarenboven moeten die procedurele garanties ook voorzien zijn in het kader van een terugkeerprocedure van migranten die niet formeel asiel aanvragen. Zie hierover: RvS, 26 september 2017; RvS, 28 september 2017; Cass, 31 januari 2018 (zgn. Soedanese 'transmigranten').

²¹ Artikel 19 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie bevat ook een verbod op collectieve uitzettingen.

²² EHRM, Hirsi Jamaa e.a. t. Italië, 23 februari 2012; EHRM, Sharifi e.a. t. Italië en Griekenland, 21 oktober 2014; EHRM, Kebe e.a. t. Oekraïne, 12 januari 2017; EHRM, N.D and N.T. t. Spanje, 3 oktober 2017; EHRM, M.A. e.a. t. Litouwen, 11 december 2018.

²³ Het recht op vrijheid is ook beschermd door artikel 9 IVBPR, dat bepaalt dat elke vrijheidsontneming, dus ook in migratiecontext, rechtmatig, evenredig, en bovendien noodzakelijk moet zijn.

²⁴ EHRM, Chahal t. Verenigd Koninkrijk, 15 november 1996; EHRM, Saadi t. Verenigd Koninkrijk, 11 juli 2006; EHRM, R.U. t. Griekenland, 7 juni 2011; EHRM, Kanagaratnam t. België, 13 december 2011; EHRM, Khlaifia e.a. t. Italië, 15 december 2016; EHRM, Thimotawes t. België, 4 april 2017.

²⁵ Artikel 43 van de Asielprocedurerichtlijn 2013/32/EU voorziet in een maximumtermijn van vier weken om de asielprocedure te behandelen van een asielzoeker die aan de grens vastgehouden wordt, waarna hij dient vrijgelaten te worden.

²⁶ Artikel 8 van de Opvangrichtlijn 2013/33/EU laat slechts detentie toe voor zover de noodzakelijkheid ervan aangetoond is; artikel 28 van de Dublin III-Verordening enkel als er een significant risico op onderduiken is.

²⁷ Het enkele feit dat een asielaanvraag prioritair behandeld wordt en met een verkorte termijn houdt niet in dat het onderzoek ontoereikend is (EHRM, Sultani t. Frankrijk, 20 september 2007, §§ 64-65; EHRM, I.M. t. Frankrijk, 2 mei 2012, §§ 141 en 143; EHRM, M.E. t. Frankrijk, 6 juni 2013, § 67).

²⁸ Zo moet een asielzoeker bijvoorbeeld de mogelijkheid hebben om verduidelijkingen en ontbrekende documenten aan te brengen. Verder hangt het ervan af of de versnelde behandeling automatisch gebeurt, of het om een eerste asielprocedure gaat of om een volgend verzoek, of de asielzoeker zich in detentie bevindt, hoelang de asielzoeker gewacht heeft om asiel aan te vragen et cetera (EHRM, I.M. t. Frankrijk, 2 mei 2012, §§ 143-154; EHRM, A.C. ea t. Spanje, 24 april 2014, §100; EHRM, M.E. t. Frankrijk, 6 juni 2013, § 68).

²⁹ Zo kan een versnelde procedure worden toegepast in de gevallen waar de asielzoeker duidelijk enkel zaken opwerpt die vreemd zijn aan de asielprocedure, waar de verzoeker uit een zgn. veilig land komt, waar deze de autoriteiten misleid heeft over essentiële informatie, waar deze zich te kwader trouw van reisdocumenten ontdaan heeft, waar deze duidelijk inconsistente, tegenstrijdige of valse informatie gegeven heeft die niet strookt met objectieve landeninformatie, waar deze een toelaatbaar volgend verzoek heeft gedaan, waar deze een verzoek heeft gedaan louter om een verwijdering te bemoeilijken, waar deze clandestien het grondgebied heeft betreden of het verblijf clandestien voortgezet heeft zonder goede redenen om zich zo snel mogelijk aan te bieden bij de instanties, waar deze weigert vingerafdrukken te laten registreren, en in de gevallen waar er ernstige redenen zijn de asielzoeker als een openbaar orde gevaar te zien (artikel 57/6/1, §1 van de Vreemdelingenwet).

Wanneer een aanvraag onontvankelijk wordt verklaard moet het CGVS advies geven over het risico op refoulement bij verwijdering (artikel 57/6/2, §2 van de Vreemdelingenwet).

Een beroep bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen moet dan binnen de tien dagen ingediend worden, of 5 dagen indien de persoon wordt vastgehouden, in plaats van binnen de 30 dagen (artikel 39/57 van de Vreemdelingenwet). Het beroep schorst de verwijderingsprocedure, behalve indien het CGVS adviseert dat er geen risico is op refoulement en het een tweede asielaanvraag vanuit detentie betreft, ingediend binnen het jaar nadat de eerste procedure werd afgesloten, of indien het een derde of volgend verzoek betreft (artikel 39/70 van de Vreemdelingenwet).

³⁰ EHRM 7 juli 1989, Soering t. Verenigd Koninkrijk; EHRM 20 maart 1991, Cruz Varas t. Zweden.

³¹ EHRM, GK, Hirsi Jamaa ea t. Italië, 23 februari 2012; HvJ, GK, Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-La-Neuve t. Moussa Abdida, 18 december 2014, C-562/13.

³² Zeker wanneer een beroep niet schorsend werkt, of wanneer het verzoek tot schorsing werd afgewezen, is het essentieel dat het rechterlijk toezicht blijk geeft van een gedegen onderzoek dat zo snel mogelijk gevoerd wordt over de grond van de zaak (EHRM, A.C. ea t. Spanje, 24 april 2014, § 103). Als de beroepsprocedure tegen de verwijdering echter met een té grote snelheid gevoerd wordt kan dit het onmogelijk maken een ernstige inschatting van de omstandigheden en juridische argumenten in te schatten. Snelheid mag geen obstakel worden in de toegang tot een rechtsmiddel (EHRM, GK, De Souza Ribeiro t. Frankrijk, 13 december 2012, § 95).

³³ EHRM, GK, De Souza Ribeiro t. Frankrijk, 13 december 2012, § 95.

³⁴ Zie bijvoorbeeld EHRM, Nunez t. Noorwegen, 28 juni 2011, para 66.

³⁵ EHRM, Nunez t. Noorwegen, 28 juni 2011, para 70; EHRM, Antwi ea. t. Noorwegen, 14 februari 2012, para 89. Zie bijvoorbeeld ook Rvs, nr. 238.919, 3 augustus 2017.

³⁶ Zie bijvoorbeeld EHRM, Nunez t. Noorwegen, 28 juni 2011, para 84.

³⁷ EHRM, Soering t. Verenigd Koninkrijk, 7 juli 1989; EHRM, Cruz Varas v. Zweden, 20 maart 1991.

³⁸ De andere criteria zijn: de tijd verstreken sinds het misdrijf, en het gedrag van de vreemdeling ondertussen; de nationaliteiten van de betrokken personen; of de partner op de hoogte was van het misdrijf bij het aangaan van de gezinsrelatie; de aanwezigheid van kinderen en hun leeftijd; de ernst van de moeilijkheden waarmee de partner in het land van herkomst geconfronteerd zal worden; en de sterkte van sociale, culturele en familiebanden met het gastland en het land van herkomst. Zie EHRM 2 augustus 2001, Boulouf t. Zwitserland, § 48; EHRM 18 oktober 2006, Üner t. Nederland (GK), § 58.

³⁹ Het EHRM combineert artikel 14 met artikel 9 in gevallen waarin het (mogelijk) gaat om discriminatie op grond van godsdienst, zie EHRM, Thlimmenos t. Griekenland, 6 april 2000. Maar er is ook een combinatie met artikel 8 mogelijk, omdat uitwijzing een impact heeft op het genot van artikel 8 rechten.

⁴⁰ Zie EHRM 7 juli 1989, Soering t. Verenigd Koninkrijk; EHRM 20 maart 1991, Cruz Varas t. Zweden; EHRM 2 augustus 2001, Boulouf t. Zwitserland; EHRM 18 oktober 2006, Üner t. Nederland (GK). Zie ook de criteria vastgesteld door het EHRM bij de verwijdering van een criminele vreemdeling (noot 41).

⁴¹ Het EHRM combineert artikel 14 met artikel 9 in gevallen waarin het (mogelijk) gaat om discriminatie op grond van godsdienst, zie EHRM, Thlimmenos t. Griekenland, 6 april 2000. Maar er is ook een combinatie met artikel 8 mogelijk, omdat uitwijzing een impact heeft op het genot van artikel 8 rechten.

⁴² Behalve bij een valse verklaring of bedrog, bv. Zie art. 8 Verdrag van de Verenigde Naties tot beperking der staatloosheid, New York, 30 augustus 1961. Art. 23 WBN laat de vervallenverklaring enkel toe voor personen die niet Belg geworden zijn bij hun geboorte. Bovendien is de vervallenverklaring van de Belgische nationaliteit een uitzonderingsmaatregel waartoe een rechter enkel kan beslissen bij een 'ernstige tekortkoming in de verplichtingen' die Belgisch burgers hebben. Volgens arrest nr. 16/2018 van het Grondwettelijk Hof maakt dit het mogelijk 'Belgen, wanneer zij door hun gedrag tonen dat zij de fundamentele regels van het samenleven niet aanvaarden en ernstig afbreuk doen aan de rechten en vrijheden van hun medeburgers, van de nationale gemeenschap uit te sluiten'. Zie GwH 7 februari 2018, nr. 16/2018, B.4. Het (louter) sympathie tonen voor het moslimextremisme of -terrorisme beantwoordt allicht niet aan de huidige wettelijke standaard van 'ernstige tekortkoming in de verplichtingen als Belgische burger'.

⁴³ Zie EHRM 7 juli 1989, Soering t. Verenigd Koninkrijk; EHRM 20 maart 1991, Cruz Varas t. Zweden; EHRM 2 augustus 2001, Boulouf t. Zwitserland; EHRM 18 oktober 2006, Üner t. Nederland (GK). Zie ook de criteria vastgesteld door het EHRM bij de verwijdering van een vreemdeling die strafbare feiten heeft gepleegd (eindnoot 38).

⁴⁴ GwH 15 maart 2018, nr. 31/2018, B.7.6. In dit arrest vernietigde het Grondwettelijk Hof artikel 2 van de wet van 3 augustus 2016 houdende diverse bepalingen ter bestrijding van terrorisme (III). Met het vernietigde artikel had de wetgever de risicovereiste, die voorheen in artikel 140bis Sw. stond, geschrapt.

⁴⁵ EHRM, Grote Kamer, DH e.a. t Tsjechië, 13 november 2007, para. 176.

⁴⁶ Met inbegrip van sociale rechten in de mate dat deze raken aan EVRM-rechten. Zie referenties in volgende noot.

⁴⁷ EHRM, Grote Kamer, Andrejeva t. Letland, 18 februari 2009 en ECHR & FRA, Handbook on European non-discrimination law, 2018.

⁴⁸ De test die het EHRM gebruikt om vast te stellen of een onderscheid *enkel* obv nationaliteit is, is de vraag of een burger met nationaliteit van de betrokken staat, die zich voor het overige in dezelfde situatie bevindt als degene die discriminatie aanvoert, wel aanspraak zou kunnen maken op het sociale voordeel in kwestie (Dhahbi t Italië, 8 april 2014, para. 53). In deze zaak voegt het Hof er bij de toetsing van dit criterium nog een referentie aan toe naar de duurzaamheid en het wettelijk karakter van het verblijf: 'He was not an alien residing in the country for a short period or in breach of the immigration legislation. Hence, he did not belong to the category of persons who, as a rule, do not contribute to the funding of public services and in relation to whom a State may have legitimate reasons for curtailing the use of resource-hungry public services such as social insurance schemes, public benefits and health care' (para. 52). In elk geval is het dus niet zo dat het feit dat er voor vreemdelingen naast een werkvereiste ook nog eens een verblijfsvereiste wordt gesteld, afbreuk zou doen aan het feit dat de werkvereiste louter op grond van nationaliteit wordt gesteld (want de vereiste geldt niet voor Belgen).

⁴⁹ EHRM, Grote Kamer, Andrejeva t. Letland, 18 februari 2009; EHRM, Ponomaryovi t Bulgarije, 28 november 2011.

⁵⁰ GwH 23 januari 2019, nr. 6/2019.

⁵¹ EHRM, Grote Kamer, Paposhvili t. België, 13 december 2016, para. 183.

⁵² De test die het EHRM gebruikt om vast te stellen of een onderscheid *enkel* o.b.v. nationaliteit is, is de vraag of een burger met nationaliteit van de betrokken staat, die zich voor het overige in dezelfde situatie bevindt als degene die discriminatie aanvoert, wel aanspraak zou kunnen maken op het sociale voordeel in kwestie (Dhahbi t Italië, 8 april 2014, para. 53). In deze zaak voegt het Hof er bij de toetsing van dit criterium nog een referentie aan toe naar de duurzaamheid en het wettelijk karakter van het verblijf: 'He was not an alien residing in the country for a short period or in breach of the immigration legislation. Hence, he did not belong to the category of persons who, as a rule, do not contribute to the funding of public services and in relation to whom a State may have legitimate reasons for curtailing the use of resource-hungry public services such as social insurance schemes, public benefits and health care' (para. 52). In elk geval is het dus niet zo dat het feit dat er voor vreemdelingen naast een werkvereiste ook nog eens een verblijfsvereiste wordt gesteld, afbreuk zou doen aan het feit dat de werkvereiste louter op grond van nationaliteit wordt gesteld (want de vereiste geldt niet voor Belgen).

⁵³ Met inbegrip van sociale rechten, in de mate dat deze raken aan EVRM rechten.

⁵⁴ GDPR = General Data Protection Regulation. Dit is de EU Verordening over gegevensbescherming: Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming).

⁵⁵ EHRM 11 januari 2005, Sciacca t. Italië.

⁵⁶ Toegang tot een rechter die het recht op privacy kan afwegen tegen tegengestelde belangen is een minimumvereiste onder artikel 8 EVRM, zie bvb. EHRM 15 maart 2012, Aksu t. Turkije.

⁵⁷ EHRM 21 september 2017, Axel Springer SE en RTL Television GMBH t. Duitsland.

⁵⁸ Artikel 10 GDPR.

⁵⁹ EHRM 9 juli 2013, Vinter e.a. t. het Verenigd Koninkrijk.

⁶⁰ EHRM 6 november 2014, Dvořáček t. Tsjechië. In deze zaak stelde het EHRM geen schending vast omdat het niet duidelijk was dat de betrokkene geen geïnformeerde toestemming had gegeven.

⁶¹ EHRM 13 juli 2010, Clift t. het Verenigd Koninkrijk. In deze zaak stelde het EHRM dat er geen objectief en redelijk onderscheid was voor de striktere regels die van toepassing waren op de vervroegde vrijlating van gevangenen die een straf van 15 jaar of meer uitzaten ten aanzien van andere gevangenen – in het bijzonder de vereiste om naast een positief advies van de Parole Board ook nog de goedkeuring van de Secretary of State te verkrijgen. Volgens het EHRM had de Britse regering niet aangetoond dat deze goedkeuring door de Secretary of State beter zou toelaten om het risico dat zij voor de veiligheid van de bevolking vormden beter in te schatten.

⁶² EHRM 7 juli 2011, Stummer t. Oostenrijk.

⁶³ Bvb. EHRM 30 juni 2015, Khoroshenko t. Rusland.

⁶⁴ EHRM 4 december 2008, S. en Marper t. het Verenigd Koninkrijk.

⁶⁵ EHRM, 4 december 2015, Roman Zakharov t. Rusland.

⁶⁶ EHRM 4 december 2008, S. en Marper t. het Verenigd Koninkrijk.

⁶⁷ EHRM 11 januari 2005, Sciacca t. Italië.

⁶⁸ Een dergelijke belangenafweging zal in de eerste plaats moeten gebeuren door het platform waarop deze beelden verspreid worden, zie EHRM, 2 februari 2016, Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete eb Index.hu Zrt t. Hongarije.

⁶⁹ In laatste instantie vereist artikel 8 EVRM toegang tot een rechter die het recht op privacy kan afwegen tegen tegengestelde belangen, zie bvb. EHRM 15 maart 2012, Aksu t. Turkije.

⁷⁰ Artikel 10 GDPR.

⁷¹ EHRM 22 juni 2017, Aycaguer t. Frankrijk. Deze zaak had betrekking op een veroordeling wegens het slaan van een politieagent met een paraplu in de context van een vakbondsbetoging.

⁷² EHRM 4 december 2008, S. en Marper t. het Verenigd Koninkrijk. Bovendien moet de betrokkene toegang hebben tot een procedure die voorziet in een onafhankelijke beoordeling van de noodzaak tot retentie van de DNA-gegevens, zie EHRM 17 december 2009, Gardel t. Frankrijk. Ook het EU-recht legt beperkingen op wat betreft verwerking van DNA-gegevens. In het bijzonder wordt vereist dat “de verwerking strikt noodzakelijk is” en “geschiedt met inachtneming van passende waarborgen voor de rechten en vrijheden van de betrokkene”, zie art. 10 Richtlijn (EU) 2016/680 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Kaderbesluit 2008/977/JBZ van de Raad.

⁷³ EHRM 8 juli 1999, Gerger t. Turkije.

⁷⁴ Een verschil in behandeling op basis van godsdienst zal immers slechts uitzonderlijk verenigbaar zijn met het gelijkheidsbeginsel wanneer hiervoor zeer gewichtige redenen bestaan (EHRM 12 februari 2013, Vojnity t. Hongarije). Dit lijkt hier niet het geval te zijn, aangezien de godsdienst die een persoon aanhangt niets zegt over het risico dat deze vormt voor de veiligheid van de bevolking.

⁷⁵ EHRM 8 juli 1999, Gerger t. Turkije. Artikel 14 EVRM (het gelijkheidsbeginsel) dient in deze context samen gelezen te worden met respectievelijk het recht op privacy (artikel 8 EVRM) en het recht op bewegingsvrijheid (artikel 2 Protocol 4), het recht op vrijheid (artikel 5 EVRM) en het eigendomsrecht (artikel 1 Protocol 1).

⁷⁶ Een verschil in behandeling op basis van godsdienst zal immers slechts uitzonderlijk verenigbaar zijn met het gelijkheidsbeginsel wanneer hiervoor zeer gewichtige redenen bestaan (EHRM 12 februari 2013, Vojnity t. Hongarije). Dit lijkt hier niet het geval te zijn, aangezien de godsdienst die een persoon aanhangt niets zegt over het risico dat deze vormt voor de veiligheid van de bevolking.

⁷⁷ Het gaat op federaal niveau om de antiracismewet, die discriminatie verbiedt op grond van nationaliteit, een zogenaamd ras, huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming. Daarnaast gaat het ook om de algemene federale antidiscriminatiewet, die discriminatie verbiedt op grond van leeftijd, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, geloof of levensbeschouwing, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, taal, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een handicap, een fysieke of genetische eigenschap of sociale afkomst. En tenslotte de genderwet, die discriminatie verbiedt op grond van geslacht, waarmee wordt gelijkgesteld discriminatie op grond van zwangerschap, bevalling of moederschap, geslachtsverandering, genderidentiteit en genderexpressie. Op Vlaams niveau omvat het gelijkheidsdecreet al deze discriminatiegronden. Al deze normen gelden (binnen de beperkingen van de federale, resp. Vlaamse bevoegdheden) onder meer inzake arbeidsbetrekkingen en de toegang tot en het aanbod van goederen en diensten die publiekelijk beschikbaar zijn.

⁷⁸ Zie art 2 van de Antiracismewet: ‘Deze wet voert de verplichtingen uit opgelegd aan België door het Internationaal verdrag van 21 december 1965 inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie.’

⁷⁹ Zie bv. art. 2 van de federale Antidiscriminatiewet: ‘Bij deze wet wordt Richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep omgezet.’ En artikel 1 van de

Antiracismewet: 'Bij deze wet wordt Richtlijn 2000/43/EG van de Raad van 29 juni 2000 houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming omgezet'.

⁸⁰ Hoewel het EHRM nog niet heeft moeten oordelen over een staat die geen antidiscriminatiewetgeving zou voorzien of die bestaande antidiscriminatiewetgeving zou intrekken, kan op basis van de algemene context van het EVRM en de rechtspraak van het Hof, worden aangenomen dat het in een dergelijk geval een schending zou vaststellen. Het voorzien van een juridisch kader dat beschermt tegen mensenrechtenschendingen in 'horizontale' relaties (dwz tussen burgers onderling) is één van de standaard positieve verplichtingen onder het EVRM. Zie bv. EHRM, Grote Kamer, Söderman t. Zweden, 12 november 2013. Het Hof erkende de horizontale werking van artikel 14 EVRM in EHRM, Pla en Puncernau t. Andorra, 13 juli 2004.

⁸¹ Kaderbesluit 2008/913/JBZ van de Raad van 28 november 2008 betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht.

⁸² Hoewel artikel 4 CERD en het EU Kaderbesluit een strafrechtelijk verbod van racistische hate speech vereisen, laat artikel 20 IVBPR, evenals het EVRM, ruimte voor een burgerrechtelijk verbod.

⁸³ Arresten waarin het EHRM staten verplicht om de vrije meningsuiting te beperken in naam van de bescherming van het privéleven, zijn onder meer Petrina t. Roemenië, 14 oktober 2008; A t. Noorwegen, 9 april 2009; Pfeifer t. Oostenrijk, 15 november 2007; Petrenco t. Moldavië, 30 maart 2010; Sipos t. Roemenië, 3 mei 2011; Ion Carstea t. Roemenië, 28 oktober 2014; Soro t. Estland, 3 september 2015; Rubio Dosamentes t. Spanje, 21 februari 2017; Vicent Del Campo t. Spanje, 6 november 2018.

⁸⁴ In de Encyclopaedia Britannica wordt de term 'jihad' als volgt omschreven: 'The exact meaning of the term *jihad* depends on context; it has often been erroneously translated in the West as 'holy war'. Jihad, particularly in the religious and ethical realm, primarily refers to the human struggle to promote what is right and to prevent what is wrong.' Zie <https://www.britannica.com/topic/jihad>. Van Dale definieert jihad als '(islam) heilige oorlog'.

⁸⁵ EHRM 8 juli 2008, Vajnai t. Hongarije, para. 56; EHRM 3 november 2011, Fratanoló t. Hongarije, paras. 25-28. In beide zaken beoordeelde het EHRM de strafrechtelijke veroordeling van de verzoeker wegens overtreding van een absoluut verbod op het verspreiden, publiek gebruik en tonen van de vijfpuntige rode ster in Hongarije. Dit symbool werd door de Hongaarse overheid in verband gebracht met totalitaire communistische regimes, maar kon volgens het EHRM ook andere, ruimere betekenissen hebben.

⁸⁶ GwH 15 maart 2018, nr. 31/2018, B.7.6. In dit arrest vernietigde het Grondwettelijk Hof artikel 2 van de wet van 3 augustus 2016 houdende diverse bepalingen ter bestrijding van terrorisme (III). Met het vernietigde artikel had de wetgever de risicovereiste, die voorheen in artikel 140bis Sw. stond, geschrapt.

⁸⁷ Bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk in het kader van de strijd tegen het Irish Republican Army in de jaren 1970 en 1980; Frankrijk na de terroristische aanslagen in Parijs in 2015.

⁸⁸ EHRM, 19 februari 2009, A en anderen t. het Verenigd Koninkrijk, para. 176.

⁸⁹ EHRM 19 februari 2009, A en anderen t. het Verenigd Koninkrijk, paras. 185 en 190 (in deze zaak bestond de discriminatie in een ongerechtvaardigd verschil in behandeling tussen vermoedelijke terroristen die de nationaliteit hadden van het Verenigd Koninkrijk en deze die een andere nationaliteit hadden; enkel de laatste groep maakte het voorwerp uit van langdurige detentie in het kader van een afgekondigde noodtoestand).

⁹⁰ Hoewel het EHRM aanvaardt dat, in het kader van een noodtoestand uitgeroepen in de strijd tegen terreur, de overheid zich toelegt op het uitvoeren van maatregelen ten aanzien van de groep (vermoedelijke) terroristen die voor de grootste dreiging zorgt, staat het EHRM allicht niet toe dat dergelijke maatregelen op voorhand *uitsluitend* voorzien worden voor deze groep (zoals in het programmapunt het geval is). Zie EHRM 18 januari 1978, Ierland t. het Verenigd Koninkrijk, para. 230 (waarin het EHRM aanvaardde dat anti-terreurmaatregelen in Noord-Ierland vooral toegepast werden op IRA-leden en minder vaak op 'loyalisten', aangezien de eerste groep een grotere terreurdreiging vormde).

⁹¹ EHRM 18 december 1996, Aksoy t. Turkije, para. 78. Bovendien vereist het EHRM dat vrijheidsberoving een echt antwoord is op de noodtoestand en volledig verantwoord wordt door de bijzondere omstandigheden ervan. Zie EHRM 19 februari 2009, A en anderen t. het Verenigd Koninkrijk, para. 184. De situatie mag met andere woorden niet misbruikt worden om onpopulaire groepen massaal op te sluiten.

⁹² Voorbeelden zijn veroordeelde misdadigers; ambtenaren; agenten van veiligheidsdiensten; en actieve leden van de communistische partij in post-Sovjet staten kort na onafhankelijkheid. Zie bv. EHRM 16 maart 2006, Zdanoka t. Letland; EHRM 24 juni 2008, Adamsons t. Letland.